

Euroregion Glacensis

15 lat doświadczeń

15 let zkušeností

15 years of experience

15lat Euroregionu

Próbując podsumować 15 lat współpracy w formule Euroregionu Glacensis, nie można pominąć obiektywnych zewnętrznych czynników mających wpływ na rozwój transgranicznych kontaktów. Obecnie realizowany Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013 po raz pierwszy uwzględnił na etapie wdrażania obiektywne kryteria przy podziale środków finansowych na poszczególne granice. Dzięki takiemu rozwiązaniu możemy mówić o ponad trzykrotnym wzroście kontaktów i inicjatyw na terenie obszaru współpracy.

Aktywność samorządów pogranicza oraz wieloletnie kontakty partnerskie pozwoliły zrealizować szereg wspólnych, realizowanych w oparciu o zasadę lead partnera projektów, dzięki którym funkcjonowanie na oddalonych od wielkomiejskich ośrodków terenach jest bardziej przyjazne mieszkańcom pogranicza i przyczynia się do wzrostu konkurencyjności tych peryferyjnych obszarów.

Górzysty obszar stwarza barierę komunikacyjną. Przez piętnaście lat, przede wszystkim dzięki wstąpieniu obu państw do tzw. obszaru Schengen, zamiast przez 6 drogowych przejść granicznych granicę samochodem możemy przekroczyć w 14 miejscach.

Współpraca jednak nie jest efektywna bez zaangażowania się ludzi. Wzrost aktywności sprzyja bliższemu poznaniu się, zrozumieniu różnic w podejściu do realizacji działań, zanikowi stereotypów i bariery językowej. Podejmowane przez nas próby zidentyfikowania istniejących porozumień partnerskich na obecnym etapie rozwoju kończą się fiaskiem. Ten fakt jednak nas nie martwi.

Wieloletnie działania właśnie to miały na celu, by współpraca miała charakter całkowicie oddolny. Współpraca samorządów, instytucji kulturalnych, oświatowych, klubów sportowych, stowarzyszeń czy sołectw ma dzisiaj bardzo dynamiczny charakter, co bardzo cieszy.

Ostatnie pięciolecie to najlepszy okres w naszych wzajemnych kontaktach. Wciąż jednak bardzo wiele jeszcze jest do zrobienia. Jest to wynikiem kilkudziesięciu lat zaniedbań, z którymi długo jeszcze będziemy się zmagać. Wierzmy, że planowane poszerzenie formuły współpracy w najbliższym okresie, oraz otwarcie się na nowych Partnerów we współpracy, pozwoli skuteczniej wpływać na rozwój pogranicza.

Dawniej przejście
Złoty Stok - Bila Voda

Otwarcie drogi
Bila Voda - Złoty Stok

Dawniej przejście
graniczne w Łącznej

CHARAKTERYSTYKA EUROREGIONU GLACENSIS

Powstanie i obszar

Euroregion Glacensis jest jednym z szesnastu funkcjonujących na granicach Polski euroregionów i jednym z pięciu na pograniczu polsko-czeskim. Współpraca transgraniczna w regionie Sudetów Środkowych i Wschodnich ma wieloletnią tradycję. Ważne impulsy współpracy pojawiły się na przełomie lat 80. i 90. w związku z przemianami demokratycznymi jakie miały miejsce w tym okresie w Polsce i w Republice Czeskiej. Potwierdzeniem tych przemian było m.in. nawiązanie przyjaznej współpracy pomiędzy samorządami miast i gmin przygranicznych oraz inicjatywa publikowania (od 1989 r.) przez Wydawnictwo Ziemia Kłodzka i Solidarność Polsko-Czesko-Słowacką ponadgranicznego miesięcznika „Ziemia Kłodzka - Od Kladského pomezí - Glatzer Bergland” i coroczna organizacja (od 1990 r.) Polsko-Czeskich Dni Kultury Chrześcijańskiej.

Konferencja inicjująca stałą współpracę transgraniczną odbyła się 17-18 maja 1991 roku w Nachodzie z udziałem około 150 przedstawicieli przygranicznej społeczności czeskiej i polskiej. W dniu 18 września 1992 roku w Wałbrzychu 21 przedstawicieli społeczności lokalnych z województwa wałbrzyskiego i opolskiego oraz z północno-wschodnich Czech podpisało umowę p.n. „Porozumienie o ponadgranicznej współpracy wzajemnej oraz o utworzeniu Ponadgranicznego Związku Miast i Gmin Czechy-Polska”. W zawartym dokumencie za główny cel uznano koordynację wysiłków na rzecz rozwoju gospodarczego, kulturalnego i społecznego oraz wspólne rozwiązywanie problemów ekologicznych występujących na obszarze przygranicznym. Podobne podejście i dążenie do współpracy transgranicznej można było zaobserwować w latach 1993-1994 w części „rdzennej” regionu Sudeckiego. Współpraca gmin pogranicza polsko-czeskiego Ziemi Kłodzkiej przybrała formę współdziałania w ramach powołanego formalnie na konferencji roboczej w Nowej Rudzie 29 marca 1994 roku **Stałego Regionu Współpracy Polsko-Czeskiej**.

Do 1994 roku przedstawiciele samorządów lokalnych akcentowali swoje odmienne podejście niż w typowych procesach „euroregionalizacji” współpracy transgranicznej, która miała polegać, ich zdaniem, na specyfikacji dziedzin i form współpracy przygranicznej

z jednoczesnym określeniem ich realizatorów oraz terminów wykonania, z pominięciem zbędnej instytucjonalizacji, czyli tworzenia struktur euroregionu. Od 1994 roku w kręgach samorządowych strony czeskiej i polskiej zmieniono poglądy na formę współpracy i zaczęto rozważać potrzebę utworzenia Euroregionu pod nazwą „Glacensis”. Proponowana nazwa ma historyczny rodowód i wywodzi się ze średniowiecznego łacińskiego określenia Kotliny Kłodzkiej. Została ona uznana za właściwą dla przyszłego związku ponadgranicznego jednostek samorządowych. W dniu 9 lutego 1994 roku powstało Stowarzyszenie Gmin Ziemi Kłodzkiej, które zaczęło popierać ideę samorządu terytorialnego dotyczącą współpracy przygranicznej oraz eksponować zbieżne problemy gospodarcze gmin, lansując tezę obrony wspólnych interesów założycieli stowarzyszenia, a więc samorządów lokalnych.

W dniu 30 maja 1994 roku Sejmik Samorządowy Województwa Wałbrzyskiego podjął uchwałę o rozpoczęciu procedury tworzenia Euroregionu Glacensis. W dniu 16 stycznia 1996 roku w czeskim Rychnovie nad Kněžnou siedmiu starostów czeskich samorządów lokalnych (z Náchodu, Rychnova, Šumperka, Ústí nad Orlicí, Trutnova, Orlické Záhory, Polic nad Metují) oraz Prezydent Hradec Králové podpisali umowę o utworzeniu Regionalnego Stowarzyszenia do spraw Współpracy Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej, które od 9 marca 1998 r. funkcjonuje jako stowarzyszenie miast i gmin „Euroregion Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej – Euroregion Glacensis”. W dniu 5 grudnia 1996 roku w Hradec Králové podpisano Umowę Ramową między Stowarzyszeniem Gmin Ziemi Kłodzkiej i Regionalnym Stowarzyszeniem do Spraw Współpracy Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej o utworzeniu euroregionu pod nazwą Euroregion Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej - „Euroregion Glacensis”. W ujęciu chronologicznym był to ósmy na granicach Polski i drugi na pograniczu czesko-polskim obszar współpracy transgranicznej. Wcześniej powstały euroregiony: Nysa, Karpacki, Sprewa-Nysa-Bóbr, Pro Europa Viadrina, Tatry, Bug i Pomerania

W dniu 17 marca 2000 roku w Długopolu Dolnym z inicjatywy Stowarzyszenia Gmin Ziemi Kłodzkiej utworzono Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Glacensis, które zostało zarejestrowane przez Sąd Okręgowy w Świdnicy jako nowy polski partner w Euroregionie. Powołanie nowego Stowarzyszenia było spowodowane koniecznością wzajemnego dostosowania struktur euroregionalnych po obu stronach

Projekt Zderzenia
Międzyzłesie - Kraliki

Adventure racing

Posiedzenie Euroregionalnego
Komitetu Sterującego

Spotkanie robocze

Kamień upamiętniający inwestycje drogowe w Górach Orlickich

W środku Miroslav Kocián - po bokach sekretarze Jaroslav Štefek i Radosław Pietuch

granicy (powołano organizację, która ukierunkowała swoją działalność wyłącznie na współpracę przygraniczną). Jednocześnie stało się możliwe otwarcie Euroregionu Glacensis dla gmin, które wyraziły wolę przystąpienia do polsko-czeskiej współpracy przygranicznej. Ponadto zmiana ta podyktowana była koniecznością stworzenia po polskiej stronie Euroregionu czytelnej struktury dla Funduszu Małych Projektów Programu Phare CBC.

Siedzibą Euroregionu jest Rychnov nad Kněžnou po stronie czeskiej i Kłodzko po stronie polskiej. Obszar Euroregionu liczy około 4900 km² i jest zamieszkiwany przez około milion osób. Jego znaczną część zajmują pasma górskie Sudetów Środkowych i Wschodnich oraz tereny podgórskie. Na obszarze niemal całego Euroregionu występują atrakcyjne przyrodniczo i krajobrazowo tereny, sprzyjające rozwojowi turystyki.

Członkowie i organy euroregionu

Zgodnie ze Statutem Euroregionu Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej – Euroregion Glacensis członkami Euroregionu są polskie gminy należące do Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Glacensis oraz czeskie miasta i gminy należące do Stowarzyszenia miast i gmin „Euroregion Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej – Euroregion Glacensis”. Członkiem zwyczajnym może być każda gmina. Wola przystąpienia do Stowarzyszenia powinna być wyrażona w drodze uchwały rady gminy. Przyjęcie w poczet członków zwyczajnych następuje na mocy uchwały Walnego Zgromadzenia Członków Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Glacensis. Do stowarzyszenia miast i gmin „Euroregion Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej – Euroregion Glacensis” (po stronie czeskiej) mogą przystąpić miasta i gminy po uprzedniej akceptacji właściwej Rady, która jednocześnie musi przyjąć statut stowarzyszenia. Członkami stowarzyszenia mogą zostać również inne osoby prawne pod warunkiem, że na ich członkostwo wyrazi również zgodę właściwy organ statutowy. Aktualnie członkami Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Glacensis są 32 gminy polskie z powiatu kłodzkiego, ząbkowickiego, dzierzoniowskiego, strzelińskiego i wałbrzyskiego, oraz powiat kłodzki i ząbkowicki. Po czeskiej stronie członkami są 106 miast i gmin oraz trzy kraje: kralovehradecki, pardubicki i ołomuniecki. W celu realizacji zadań współpracy transgranicznej utworzona została zgodnie ze statutem Euroregionu

Glacensis wielopoziomowa struktura organizacyjna.

Organami Euroregionu są:

- Rada Euroregionu
- Komisja Rewizyjna
- Sekretariat

Najwyższym organem uchwałodawczym Euroregionu jest 6 osobowa Rada, w której skład wchodzi po trzech przedstawicieli z części polskiej i czeskiej. Sposób delegowania przedstawicieli do Rady jest wewnętrzną sprawą krajowych struktur. Statut Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Glacensis w §8 określa, że powoływanie reprezentantów Stowarzyszenia do organów Euroregionu Glacensis należy do wyłącznych kompetencji Walnego Zgromadzenia członków.

Posiedzenia Rady są otwarte, o ile Rada nie postanowi inaczej. Rada na swoje posiedzenia może zapraszać z głosem doradczym przedstawicieli urzędów administracji samorządowej, organów stanowiących i kontrolnych jednostek samorządu terytorialnego, rządowej administracji państwowej itp.

W latach 1996 - 2011 członkami Rady byli:

Ryszard Niebieszczański

wójt Gminy Kłodzko (1996 – 1998)

Edward Kondratiuk

burmistrz Szczytnej (1996 – 1998)

Czesław Kręcichwost

burmistrz Kudowy Zdroju (od 1996 r.)

Jan Doskočil

wiceprezydent Hradca Králové (1996 – 1998)

František Bartoš

wicestarosta Rychnova nad Kněžnou i senator Republiki Czeskiej (1996 – 1998)

Maria Vaňková

starosta miasta Police nad Metují (1996 – 1998)

Karel Škarka

starosta miasta Ústí nad Orlicí (1996 – 1998)

Dorota Kawińska-Domurad

burmistrz Kłodzka (1998 – 1999)

Tomasz Korczak

burmistrz Międzyzlesia (od 1998 r.)

Grzegorz Jung

burmistrz Polanicy Zdroju (1999-2002)

Miloslav Chvátil

starosta miasta Žamberk (1998 - 2002)

Oldřich Vlášek

prezydent Hradca Králové (1998 - 2002), poseł Parlamentu Europejskiego

Czesław Kręcichwost i Jiří Čepelka

Stanisław Longawa i Helmut Dohnálek

Miroslav Vlasák

Helmut Dohnálek i Jiří Čepelka
na otwarciu przejścia w Mostowicach

Cz. Kręcichwost i R. Niebieszczański
na spotkaniu w Parlamencie UE

Tomasz Korczak

Jiří Hanuš

starosta miasta Červený Kostelec (1998 - 2002),
poseł RCz

Ivan Adamec

starosta miasta Trutnov (2002), poseł RCz

Józef Marcinków

burmistrz Ząbkowic Śląskich (od 2003 – 2005 r.)

Miroslav Vlasák

starosta miasta Žacléř (2002 -2004, od 2010)

Miroslav Kocián

starosta Bílé Vody (od 2002 r.)

Jiří Čepelka

starosta Ústí nad Orlicí, poseł RCz (od 2002 r.)

Zdenek Filip

starosta Opočna (od 2004 – 2007 r.)

Piotr Kruczkowski

prezydent Wałbrzyska (2005 - 2011)

Ing. Oldřich Čtvrtečka

starosta Nachodu (2007 - 2010)

Rada wybiera ze swego grona przewodniczącego na jeden rok. Po upływie kadencji funkcję przewodniczącego obejmuje osoba reprezentująca drugą stronę (zasada rotacji). Przewodniczącymi byli kolejno:

Czesław Kręcichwost

burmistrz Kudowy Zdroju (w 1997 r.)

Jan Doskočil

wiceprezydent Hradca Králové (w 1998 r.)

Dorota Kawińska-Domurad

burmistrz Kłodzka (w 1999 r.)

Grzegorz Jung

burmistrz Polanicy Zdroju (w 1999 r.)

Miloslav Chvátíl

starosta miasta Žamberk (w 2000 r.)

Tomasz Korczak

burmistrz Międzyzlesia (w 2001 r.)

Jiří Hanuš

starosta miasta Červený Kostelec (w 2002 r.)

Miroslav Vlasák

starosta miasta Žacléř (w 2002 r.)

Czesław Kręcichwost

burmistrz Kudowy Zdroju (w 2003 r.)

Jiří Čepelka

starosta Ústí nad Orlicí (w 2004 r.)

Miroslav Kocián

starosta Bílé Vody (w 2004 r.)

Czesław Kręcichwost

burmistrz Kudowy Zdroju (w 2005 r.)

Zdenek Filip

starosta Opoczna (w 2006 roku)

Jiří Čepelka

Poseł RCz (w 2006 r.)

Czesław Kręcichwost

burmistrz Kudowy Zdroju (w 2007 r.)

Miroslav Kocián

starosta Bílé Vody (w 2008 r.)

Ing. Oldřich Čtvrtečka

starosta Nachodu (w 2008 r.)

Czesław Kręcichwost

burmistrz Kudowy Zdroju (w 2009 r.)

Miroslav Kocián

starosta Bílé Vody (w 2010 r.)

Czesław Kręcichwost

burmistrz Kudowy Zdroju (w 2011 r.)

Komisja Rewizyjna jest organem kontrolnym Euroregionu. W jej skład wchodzi cztery osoby (po dwie z każdej ze stron) delegowane przez Radę.

Strukturą koordynującą i administracyjno-wykonawczą są działające po obu stronach pogranicza **Sekretariaty Euroregionu**. Funkcję sekretarzy kolejno pełnili:

po stronie polskiej

Julian Golak

(w latach 1996-1998)

Adam Kwas

(w 1999 r.)

Radosław Pietuch

(od 2000 r.)

po stronie czeskiej

Radomir Morawiec

(w latach 1996 - lipiec 2000)

Helmut Dohnálek

(w latach 2000 - styczeń 2005)

Jaroslav Štefek

(od 2005 r.)

■ ■ ■ ■ ■ **Komisje i grupy** robocze opracowują materiały w formie wniosków i zaleceń, a następnie przedkładają Radzie, która je uchwała i nadzoruje realizację. Grupy powstają lub są rozwiązywane na podstawie uchwał Rady Euroregionu. Grupy robocze działają na zasadach społecznych, a w ich skład wchodzi osoby, których charakter pracy zawodowej pokrywa się z zakresem działalności grupy roboczej. Liczba członków, struktura zawodowa oraz skład osobowy jest wewnętrzną sprawą każdej ze stron Euroregionu. W ramach struktur Euroregionu od 1997 roku działa Komisja badań i edukacji regionalnej. ■ ■ ■ ■ ■

Podstawy prawne i instytucjonalne

Euroregion jest dobrowolnym związkiem Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Glacensis oraz

Sekretarze EG na meczu Czechy - Polska
w Pradze 10.10.2009 ze strzelcem jednej
z bramek - Jaroslavem Plašilem z Opočna

Spotkanie na Śnieżce - B. Tambor,
T. Korczak, A. Laszkiewicz, K. Baldy

Mecz towarzyski
Czechy - Polska

Wizyta studyjna
w Euroregionie Bile Karpaty

Euroregionalny
Bieg Narciarski

Nauka języka polskiego
przez czeskich partnerów

stowarzyszenia miast i gmin „Euroregion Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej – Euroregion Glacensis”, który powstał na podstawie Umowy o utworzeniu czesko-polskiego Euroregionu Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej – Euroregionu Glacensis.

Euroregion nie ma osobowości prawnej, współpraca jest ukierunkowana na skoordynowanie głównych przedsięwzięć zgodnie z zamierzeniami Euroregionu. Jego organy działają w oparciu o normy prawne swoich państw.

Euroregion działa na obszarze powiatów przygranicznych Republiki Czeskiej oraz na obszarze Dolnego Śląska Rzeczypospolitej Polskiej.

Podstawę prawną działalności Euroregionu stanowią:

- Umowa Ramowa o utworzeniu Euroregionu Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej podpisana w dniu 5 grudnia 1996 roku w Hradec Králové
- Statut Euroregionu Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej
- Statut Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Glacensis, uchwalony w dniu 17 marca 2000 roku w Długopolu Dolnym
- Statut Stowarzyszenia Miast i Gmin Euroregionu Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej – Euroregion Glacensis, uchwalony 18 lutego 2000 roku.

Zasady funkcjonowania i finansowania

Zbiór podstawowych zasad, na których opiera się działalność Euroregionu Glacensis oraz praca wszystkich jego organów i struktur wspomagających ma charakter uniwersalny. Tworzy bowiem ramy współpracy ponadgranicznej nie tylko w polskich euroregionach. Zbiór ten tworzą przede wszystkim następujące zasady:

- partnerstwa (równoprawności i równorzędności) stron,
- pomocniczości (subsydialności),
- tworzenia koncepcji bądź strategii rozwoju transgranicznego,
- dobrego sąsiedztwa mieszkańców pogranicza,

- zachowania tożsamości (narodowej, państwowej, regionalnej i lokalnej),
- dobrowolności współpracy,
- parytetu i rotacji,
- pragmatyzmu,
- przyjaźni i zaufania,
- konsensusu,
- apolityczności w działalności wewnętrznych struktur Euroregionu.

Szczególne znaczenie w praktyce współpracy transgranicznej mają zasady:

- **partnerstwa**, zwłaszcza partnerstwa poziomego, tj. między partnerami po obu stronach granicy; ten rodzaj partnerstwa opiera się na parytecie stron niezależnie od wielkości kraju w sensie przestrzennym, gospodarczym czy demograficznym. Dla rozwinięcia tego rodzaju partnerstwa należy pokonać szereg przeszkód wynikających z różnic w dziedzinie administracji, kompetencji i źródeł finansowania;
- **pomocniczości**, rozumianej bardzo szeroko jako pomoc instytucji i organizacji międzynarodowych oraz centralnych i krajowych w osiągnięciu celów współpracy transgranicznej realizowanych przez regionalne i lokalne społeczności;
- **solidarności** obszarów transgranicznych, wprowadzonej do najnowszej wersji Europejskiej Karty Regionów Granicznych i Transgranicznych przez przedstawiciela Polski w Stowarzyszeniu Europejskich Regionów Granicznych (SERG);
- **parytetu** w głosowaniach i dążenia do symetrii; zasada ta polega na tym, że we wszystkich organach każda ze stron dysponuje taką samą ilością miejsc (głosów) i takim samym prawem reprezentowania interesów Euroregionu,
- **rotacji**, tzn. zmiany miejsc organizacji i przeprowadzania różnych inicjatyw, spotkań, itd.

Podstawy finansowania działalności Euroregionu Glacensis są podobne jak w innych obszarach transgranicznych. Partnerzy współpracy euroregionalnej gromadzą środki na swoich kontach narodowych. Źródłami środków finansowych na działalność Euroregionu są:

- składki członkowskie,
- wpłaty ze środków własnych poszczególnych Euroregionów,
- dotacje,
- środki pomocowe,
- darowizny,
- inne źródła finansowania.

Obie strony mają dostęp do informacji dotyczących dysponowania funduszami Euroregionu.

Wymiana partnerska NIEpełnosprawnych
Dzierżoniów - Lanskrout

Zawody narciarskie
Jamrozowa Polana

Zawody MTB Kłodzko

Lato Jaskiniowców w Kletnie

Cyklo Glacensis

Najmłodszy w Jugowie
na partnerskim spotkaniu

■ ■ ■ ■ ■ **Pierwszy budżet** polskiej części euro-regionu w 1996 roku w pozycji dochody wynosi 21033,16 zł. Rekordowe dochody budżetu polskiej części euroregionu w 2010 roku wyniosły 6 082 593,56 zł.

Łączne dochody polskiej części euroregionu w latach 1996 – 2011 (stan na sierpień) wyniosły 15621591,22 zł z czego 81,2 % stanowią dochody zewnętrzne. ■ ■ ■ ■ ■

Partnerstwa gmin i instytucji

Wewnątrz Euroregionu istnieje 49 porozumień i umów partnerskich pomiędzy samorządami, w ramach których realizowane są najcenniejsze - oddolne inicjatywy. Budowanie partnerstw stanowi priorytet w działalności obu stowarzyszeń. Czasami partnerstwo dotyczy samorządów, czasami instytucji jak stowarzyszenia, kluby sportowe, szkoły czy ochotnicze straże pożarne. Odmienną strukturą samorządowych wykreowała nowe typy partnerstwa. Powstałe po reformie Mikroregiony w Republice Czeskiej, grupujące kilka samorządów, są bardzo dobrymi partnerami współpracy dla polskich gmin wiejskich, dla których pozyskanie partnera było dotychczas istotnym problemem.

Na bazie kontaktów partnerskich opracowywane są wspólne wnioski do programów pomocowych, realizowane transgraniczne projekty, organizowane wydarzenia kulturalne, sportowe i turystyczne czy realizowane są projekty inwestycyjne.

■ ■ ■ ■ ■ Cykliczne imprezy transgraniczne:

- Od 1990 roku na przełomie września i października odbywają się **Polsko - Czeskie Dni Kultury Chrześcijańskiej „Bądźmy rodziną”** - największa impreza kulturalna na pograniczu polsko - czeskim.
- **Orlicko-Kłodzki Festiwal Organowy** - 11 edycji jesiennej wydarzenia dla miłośników muzyki poważnej

W 2011 roku odbywają się dziesiąte edycje dwóch transgranicznych wydarzeń:

- **Cyklo Glacensis** - rowerowego zlotu członków euroregionu,
- **Konferencja kłodzka** - orlicka - inicjatywa poświęcona przede wszystkim planowaniu przestrzennemu ■ ■ ■ ■ ■

Wsparcie programów Unii Europejskiej

W Euroregionie Glacensis największe znaczenie miały cztery programy pomocowe Phare Unii Europejskiej:

- **Phare CREDO**
- Program Współpracy Przygranicznej **Phare CBC**
- Inicjatywa Wspólnotowa **INTERREG III a**
- **Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej** Republika Czeska - Rzeczpospolita Polska 2007 -2013

Przygoda Euroregionu z unijnymi pieniędzmi rozpoczęła się od programu PHARE CREDO. W aspekcie strategii przedakcesyjnej, program wnosił wkład w proces decentralizacji i przekazywania (wzmocnienia) władzy na szczeblu lokalnym w krajach CEC poprzez promowanie działań na szczeblu lokalnym, potwierdzonych zaangażowaniem lokalnym i realizowanych w ramach lokalnych strategii. Program Phare CREDO był elementem tzw. przetarcia się przed kolejnymi inicjatywami. Wskazał kierunki współpracy i zapotrzebowanie beneficjentów na wsparcie konkretnych przedsięwzięć. Władze państwowe powierzyły przy akceptacji Komisji Europejskiej organizację i obsługę Programu Unii Europejskiej Phare CREDO dla pogranicza polsko - czeskiego Biurom Euroregionu Glacensis. Czeska strona uczestniczyła we wdrażaniu programu od rundy pilotażowej, natomiast polska strona włączyła się w ten proces od głównej rundy programu. Skuteczna promocja spowodowała, że pogranicze polsko - czeskie okazało się najaktywniejsze w całym Programie, w którym uczestniczyło 36 regionów granicznych Europy Środkowej i Wschodniej.

Kolejnym etapem było uruchomienie na pograniczu programu Phare Cross border co-operation (CBC). Funduszu Małych Projektów, którym Euroregion na własnym obszarze zarządzał służył realizacji małych projektów (tzw. „miękkich”) dotyczących sfery społecznej (np. inicjatyw kulturalnych, sportowych, naukowych). W tym procesie od początku pomagała Euroregionowi jednostka wdrażająca program - Władza Wdrażająca Program Współpracy Transgranicznej Phare Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministerstwo Rozwoju Regionalnego RCz. Program Phare CBC na pograniczu polsko-czeskim uruchomiono w 1999 roku a jego realizacja trwała do 2006 roku. Dzięki realizacji kilku transz programu i obsługi 181 projektów, uzyskaliśmy niezbędne doświadczenie wraz z beneficjentami pod kątem nowych inicjatyw. Wzmocniliśmy się również instytucjonalnie.

Droga Božanov - Radków

Nowy most - Zemská brána

Kompleks basenów w Meziměstí

Oczyszczalnia w Międzyzylesiu

Kompleks sportowy
w Mieroszowie

Zmodernizowana droga nr 8
Duszniki - Lewin

Choć zapewniony został instrument finansowy dla wsparcia transgranicznych inicjatyw z jednej strony, z drugiej ciężar utrzymywania bieżących kontaktów został przerzucony na samorządy członkowskie, a stowarzyszenie wspierając je finansowo i realizując własne inicjatywy dla całego obszaru wsparcia, postawiło największy nacisk i zaangażowało się wdrażaniu programów pomocowych UE ukierunkowanych na współpracę transgraniczną.

Podobne cele oraz strukturę zarządzania miał uruchomiony w połowie 2005 roku **Fundusz Mikroprojektów Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG IIIa Czechy - Polska** w Euroregionie Glacensis. Już w pierwszym naborze beneficjanci z obszaru Euroregionu udowodnili swoje doświadczenie i zbudowane z czeskimi partnerami kontakty wypracowane podczas realizacji małych projektów w ramach Phare CREDO oraz Phare CBC składając największą liczbę wniosków na całym pograniczu. W ramach programu do obu sekretariatów Euroregionu wpłynęło 279 propozycji projektów, z których uznanie Euroregionalnego Komitetu Sterującego znalazło 128 projektów na łączną kwotę wsparcia ponad 1,5 mln euro. Program zakończono w 2008 roku.

W kolejnym etapie euroregion intensywnie włączył się w prace nad przygotowaniem wsparcia pogranicza w ramach tzw. Celu 3 Polityki Wspólnoty - Europejskiej Współpracy Terytorialnej w okresie 2007–2013. W efekcie nowy instrument ponad trzykrotnie zwiększył dostępność środków finansowych dla beneficjentów mikroprojektów i umożliwił realizację faktycznie wspólnych projektów podmiotów partnerskich po obu stronach granicy. Dziedziny wsparcia i osie priorytetowe przyjęte w dokumentach programu obowiązujące w ramach całego POWT RCz- RP 2007-2013, dotyczą jednocześnie Funduszy Mikroprojektów, łącznie z możliwością realizacji mikro inwestycyjnych projektów czego przykładem mogą być wieże widokowe czy modernizacje dróg dojazdowych do granicy. Poprzednie doświadczenia wskazują, że podejście funduszowe stanowi skuteczny mechanizm na rzecz wspierania przedsięwzięć o niewielkim zakresie, umożliwiając elastyczne wykorzystywanie środków na wspieranie projektów o niewielkich budżetach, jednak pod względem ich znaczenia bardzo korzystnych dla nawiązywania i pogłębiania kontaktów pomiędzy partnerami z obu części granicy.

O ile w przypadku małych projektów możemy mówić o bezpośrednim zaangażowaniu w ich wdrożenie struktur Euroregionu, o tyle w przypadku dużych projektów rola Euroregionu polega na inicjowaniu ich wspólnej realizacji bądź lobby regionalnych inicjatyw

na forum międzyrządowym.

W ramach dotychczasowych instrumentów przedakcesyjnych skierowanych na współpracę transgraniczną oraz Programów wdrażanych po akcesji, w ramach tzw. dużych projektów na obszarze euroregionu zrealizowano bądź jest w trakcie realizacji 140 projektów. W większości projekty dotyczą infrastruktury turystycznej (np. wieże widokowe, trasy rowerowe, narciarskie), projektów promocyjnych i kulturalnych (np. promocja twierdzy na pograniczu) czy współpracy straży pożarnej czy policji (programy bezpieczeństwa zakup samochodów bojowych, terenowych). Jednak grupą projektów najbardziej zauważalnych z pewnością są inwestycje z zakresu ochrony środowiska (programy przeciwpowodziowe, kanalizacja czy oczyszczalnie w Mieroszowie, Ścinawce Średniej, Międzyzylesiu, Bystrzycy Kłodzkiej), a przede wszystkim projekty modernizujące układ komunikacyjny. Wśród tych inwestycji warto wspomnieć o budowie pasów wolnego ruchu na odcinku Lewin Kł. – Duszniki Zdrój na drodze krajowej nr 8, modernizacji drogi wojewódzkiej nr 389 na odcinku Przeł. Polskie Wrota – Mostowice, modernizacji drogi Lewin Kł. – Deštné v Orlických horách, Pastviny - Mladkov czy drogi na odcinku Deštné v Orlických horách – Mladkov wzdłuż granicy państwowej.

Tabela prezentująca wsparcie obszaru euroregionu z programów współpracy transgranicznej

Nazwa programu	Liczba projektów	Kwota wsparcia w EUR
Phare CREDO	11	538 676*
Phare krajowy 1997 - przejście w Międzyzylesiu	1	3 000 000
Phare CBC - duże projekty	11	18 944 264
Phare CBC - małe projekty	181	1 180 393
PIW INTEREG IIIA - małe projekty	190	1 571 592
PIW INTEREG IIIA - duże projekty	55	9 475 515
POWT 2007-2013 - małe projekty**	425	11 950 000
POWT 2007-2013 - duże projekty***	62	41 681 685
razem	938	88 342 125
w tym liczba zarządzanych przez euroregion	798	14 701 985

* wówczas obowiązywała waluta ECU

**program w realizacji – dane w zakresie ilości realizowanych mikroprojektów na 08.2011

*** program w realizacji – dane w 18 projektach dotyczą części budżetów projektów, w których uczestniczą partnerzy z obszaru euroregionu wraz z partnerami z innych części pogranicza

Droga 311 w Górach Orlickich

Droga 389 remont mostu - Lasówka

Droga nr 8 - pasy wolnego ruchu

Dawny wizerunek przejścia Kotle

Otwarcie ostatniego przejścia drogowego na Przeł. Płoszczyna

Pierwszy podróżny przekraczający granicę bez odprawy

WYBRANE INICJATYWY OSTATNICH LAT

Przejścia graniczne - relikty przeszłości?

W dniu 4 czerwca 2007 w uroczystej oprawie z udziałem wielu ważnych gości otwarto drogowe przejście graniczne Nowa Morawa – Staré Město pod Sněžníkem, natomiast w październiku po ponad 10 latach starań dwa przejścia graniczne na szlakach turystycznych w Górach Bialskich: Bielice – Papršek, Bielice – Nýžnerov. To ostatnie otwarte przejścia graniczne w historii euroregionu.

Przystąpienie do tzw. Strefy Schengen.

Uroczystości otwarcia granic – jednego z najważniejszych momentów w historii euroregionu, odbywały się na większości zamykanych przejść granicznych. Centralne obchody z udziałem parlamentarzystów, administracji rządowej, samorządowej oraz Straży Granicznej i Policji Granicznej ds. Cudzoziemców Republiki Czeskiej przy współudziale Euroregionu Glacensis odbyły się w nocy z 20 na 21 grudnia 2007 roku na zamykanym przejściu granicznym Kudowa Zdrój / Beloves. Bez problemów z dniem 21 grudnia powstały nowe miejsca do przekraczania granicy samochodem: Lutynia – Travna, Kocioł – Olešnice v Orlických horách oraz Niemojów – Bartošovice v Orlických horách, gdzie w tym dniu otwarto wyremontowany most.

Wizyty studyjne.

Członkowie polskiej części euroregionu mieli również możliwość podejrzenia jak funkcjonuje Euroregion Bile Karpaty na granicy czesko – słowackiej podczas zorganizowanej przez czeskiego partnera 3 dniowej wizyty studyjnej w 2009 roku oraz Euroregionu Nysa w 2010 roku. We wrześniu 2010 roku zarząd Stowarzyszenia miał okazję zapoznać się z funkcjonowaniem Parlamentu Europejskiego oraz 3 istniejących EUWT na pograniczu francusko – belgijskim. Uczestniczył w spotkaniach z przedstawicielami Komisji Europejskiej oraz Komitetu Regionów. Wyjazd zorganizowany był przez Województwo Dolnośląskie. Wraz z wszystkimi euroregionami pogranicza polsko – czeskiego podczas szeregu partnerskich spotkań i wizyt partnerskich podjęliśmy decyzję o wzmocnieniu współpracy euroregionalnej na pograniczu i podjęciu działań na rzecz promocji naszego pogranicza oraz efektów rozwoju polsko – czeskich kontaktów.

Biuletyn Euroregionu Glacensis.

W latach 2006 – 2010 wspólnie redagowaliśmy biuletyn euroregionu informujący o wydarzeniach na

pograniczu – za projekt odpowiedzialna była strona czeska. Pod koniec 2010 roku ukazał się pierwszy numer redagowany przez stronę polską w zmienionej formule w ramach projektu dofinansowanego z Funduszu Mikroprojektów.

Wsparcie rozwoju turystyki.

Turystyka na przestrzeni funkcjonowania euroregionu okazała się najistotniejszą dziedziną współpracy biorąc pod uwagę zaangażowanie środków finansowych oraz ilość realizowanych projektów. W ramach szeregu projektów promocyjnych opracowano konspekty z mini historią Czech i Polski, zmodernizowano strony www, wydano dwie publikacje o pograniczu – „Wieże oraz punkty widokowe w Euroregionie Glacensis” oraz „Zabytki historyczne i sakralne w Euroregionie Glacensis”, wydano 7 map tras rowerowych pogranicza oraz mapę atrakcji euroregionu.

Kontynuowano oznakowanie tras turystycznych. Sztandarowy projekt oznakowania waleńców turystycznych polskiej części Euroregionu Glacensis. Uzupełniono system o oznakowanie w gminie Kłodzko, Mieroszów i Bielawa, a także zmieniono lokalizacje tablic w Nowej Rudzie po budowie ronda. Obecnie na system składa się 65 tablic wizerunkowych oraz ok. 190 drogowskich. Dokończono oznakowanie tras rowerowych Gór Wałbrzyskich, Kamiennych oraz Sowich oraz zakończono oznakowanie Wzgórz Strzebińskich. System tras rowerowych rozbudowywany był również po czeskiej stronie. Moda na uprawianie narciarstwa biegowego, która przyszła do nas z Czech wygenerowała nowe projekty w zakresie nie tylko oznakowania lecz również utrzymywania tras narciarskich. Wzorem czeskich partnerów i we współpracy z nimi produkt rozwija się również po polskiej stronie tworząc sieć atrakcyjnych tras do narciarskich wędrówek.

Projekt EUROPEJSKIE UGRUPOWANIE WSPÓŁPRACY TERYTORIALNEJ.

W związku ze zbliżającym się nowym okresem programowania 2014 -2020 i nowym instrumentem na rynku instytucji jakim jest Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej od 2008 roku zaczęto rozważać powołanie ugrupowania. Od rozmów w formule euroregionów Glacensis i Nysa w marcu 2009 roku do pierwszego spotkania potencjalnych założycieli EUWT – euroregionów Glacensis i Nysa, Woj. Dolnośląskiego, krajów: Kralovohradeckiego, Libereckiego, Ołomunieckiego i Pardubickiego 26 sierpnia 2010 roku we Wrocławiu, poprzez wiele spotkań, warsztatów i konferencji, określiliśmy cele wyjściowe EUWT oraz przystąpiliśmy wszyscy do opracowania strategii współpracy

Drogi wyremontowane - przejścia brak - Lutynia

Anenský vrch

Borówkowa

Wieża ciśnien pod Strzelinem

Jawornik Wielki

Křížová Hora w okolicy Červené Vody

Technika do tras narciarskich
w Górach Bystrzyckich i Orlickich

49 Przystań kajakowa na Nysie obok
Barda - inwestycja w szlak wodny Nysy

Trasy nordic walking
w Złotym Stoku

na pograniczu. Ten nowy – najbardziej trans graniczny mechanizm pragniemy zbudować w taki sposób, aby jak najefektywniej osiągać cele rozwojowe pogranicza w oparciu o doświadczenie samorządów i instytucji pogranicza oraz potencjał tkwiący e europejskich regionach.

Barierzy współpracy ograniczające rozwój współpracy polsko-czeskiej na obszarze Euroregionu to:

- brak nowoczesnych rozwiązań komunikacyjnych przebiegających przez obszar euroregionu pozwalających na szybkie i bezpieczne włączenie się w europejski system dróg ekspresowych i autostrad oraz stwarzających możliwość dotarcia na obszar euroregionu, na którego obszarze znajduje się kilka destylacji turystycznych pozbawionych perspektyw na wzrost konkurencyjności w obliczu braku decyzji administracji rządowych o kontynuowaniu dróg ekspresowych i autostrad, obecnie kończących się na wielkomiejskich ośrodkach,
- brak obwodnic miejskich ośrodków euroregionu – w szczególności miast: Náchod, Wałbrzych, Kłodzko, Dzierżoniów, Jaroměř
- wciąż niski poziom znajomości języka sąsiadów,
- małe budżety przygranicznych samorządów oraz coraz większa liczba zadań państwowych stawianych gminom co ma wpływ na ograniczanie ich aktywności,
- dekapitalizacja istniejącej infrastruktury komunikacyjnej, postępujący zanik transportu kolejowego, zaniedbana bardzo gęsta sieć dróg lokalnych przewyższająca po polskiej stronie możliwości obecnych administratorów.

Kierunki i cele współpracy.

- Rozszerzanie grona partnerów współpracy polsko - czeskiej.
- Przygotowanie wspólnych projektów inwestycyjnych pod kątem środków w ramach programów trans granicznych w nowej perspektywie budżetowej UE 2014 - 2020 uwzględniających zwłaszcza odbudowę starych połączeń komunikacyjnych pogranicza, zapobieganie skutkom powodzi i poprawie bezpieczeństwa oraz rozwojowi infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.

• Pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania trans granicznych inicjatyw to z pewnością największy z sukcesów. Jednak jeżeli przeprowadzić by szczegółową analizę poszczególnych programów wspierających współpracę transgraniczną, to dojdziemy do wniosku, że najprościej skonstruowanym i najlepiej wdrożonym programem był Phare CREDO, w którym stosowane procedury opracowane były poza państwami korzystającymi z pomocy, a całością zarządzał międzynarodowy zespół ulokowany w centralnym sekretariacie w Pradze. Z każdym kolejnym programem obserwujemy wzrost wymaganych dokumentów, skomplikowania procedur i instytucji uczestniczących we wdrażaniu. Celem przywrócenia logicznych zasad udzielania unijnej pomocy powinniśmy dążyć do ograniczenia liczby instytucji, powstrzymania procesu komplikowania procedur wdrażania programów współpracy trans granicznej oraz systemu przekazywania płatności w programach. Tym samym celowe będzie przygotowanie dokumentów i opracowanie szczegółowych zasad wdrażania środków pomocowych w latach 2014 - 2020 przed rozpoczęciem programu, uniknięcie błędów popełnianych we wdrażaniu IW INTERREG IIIA i POWT oraz starania o nie dopuszczanie do zmian w trakcie trwania procesu wdrażania.

• Wzmocnienie instytucjonalne stowarzyszeń reprezentujących euroregion w postaci zintegrowania instytucji działających na rzecz rozwoju kontaktów międzynarodowych w jednej formule pod kątem profesjonalizacji działań w nowej perspektywie budżetowej UE 2014-2020, jak i pod kątem nowej formuły współpracy - EUWT.

• Szukanie nowych zewnętrznych źródeł finansowania związanych z formułą EUWT.

Spotkanie zespołu roboczego
EUWT w Libercu

Powstałe studium dla budowy
drogi ekspresowej S5-R43

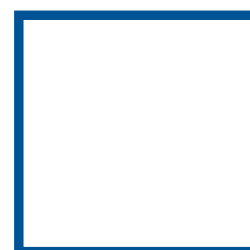

Przejsie Kamieńczyk - Mladkov spotkanie
dotyczące planów modernizacji

Jedno ze spotkań
euroregionów pogranicza

15 let Euroregionu

Při snaze zrekapitulovat 15 let spolupráce v rámci Euroregionu Glacensis nelze opomenout objektivní vnější faktory, které ovlivňovaly rozvoj přeshraničních kontaktů. Nyní probíhající Operační program přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007-2013 poprvé ve fázi implementace zohlednil objektivní kritéria při rozdělování finančních prostředků na jednotlivé hranice. Díky tomuto řešení můžeme hovořit o více jak trojnásobném nárůstu kontaktů a iniciativ na území oblasti spolupráce. Aktivita příhraničních samospráv a dlouhodobé partnerské kontakty přispěly k realizaci mnoha společných projektů, realizovaných

podle principu vedoucího partnera, a díky nim je život v území vzdáleném velko-městským aglomeracím pro obyvatele pohraničí příznivější a přispívá ke zvyšování konkurenceschopnosti těchto periferních území. Horská oblast znamená dopravní bariéru. Po patnácti letech, zejména v důsledku vstupu obou zemí do tzv. schengenského prostoru, můžeme autem hranici přejet již nikoli přes 6 silničních hraničních přechodů, ale až na 14 místech.

Spolupráce však není efektivní bez zapojení lidí. Větší aktivita přispívá k bližšímu poznávání, pochopení rozdílů v přístupu k realizaci aktivit, zániku stereotypů a jazykové bariéry. Naše snahy o identifikaci stávajících partnerských dohod v této fázi rozvoje končí neúspěšně. Toto nám však starosti nedělá. Dlouhodobě vyvíjené aktivity směřovaly totiž právě k tomu, aby se spolupráce vyvíjela úplně zezdola. Spolupráce samospráv, kulturních a osvětových institucí, sportovních klubů, sdružení nebo částí obcí je dnes velmi dynamická, a to nám dělá radost.

Posledních pět let znamená nejlepší období v našich vzájemných kontaktech. Stále však je ještě mnoho před námi. Vychází to ze zanedbání, ke kterým docházelo po dobu několika desítek let a ještě dlouho je budeme muset řešit. Věříme, že plánované rozšíření formy spolupráce v nejbližší době a otevřenost pro nové partnery spolupráce, umožní efektivnější vliv na rozvoj pohraničí.

Kdysi hraniční přechod
Złoty Stok - Bílá Voda

Zprovoznění silnice
Bílá Voda - Złoty Stok

Kdysi hraniční přechod
v Łączné

CHARAKTERISTIKA EUROREGIONU GLACENSIS

Vznik a území

Euroregion Glacensis patří k šestnácti euroregionům, které působí na hranicích Polska a je jedním z pěti v česko-polském příhraničí. Přeshraniční spolupráce v regionu Středních a Východních Sudet má dlouhodobou tradici. Významné impulzy spolupráce se objevily na přelomu 80. a 90. let ve vazbě na demokratické proměny, ke kterým v této době docházelo v Polsku a České republice. Potvrzením těchto změn bylo mj. navázání přátelské spolupráce mezi samosprávami příhraničních měst a obcí a iniciativa Nakladatelství Kłodzka a Polsko-česko-slovenské solidarity publikovat (od r. 1989) přeshraniční měsíčník „Ziemia Kłodzka - Od Kladského pomezí - Glatzer Bergland“ a také každoroční pořádání (od r. 1990) Polsko-českých dnů křesťanské kultury.

Konference, která zahájila stálou přeshraniční spolupráci, se konala 17.-18. května 1991 v Náchodě za účasti přibližně 150 zástupců polské a české příhraniční veřejnosti.

Dne 18. září 1992 21 zástupců místních společností z vałbrzyského a opolského vojvodství a severovýchodních Čech podepsalo ve Wałbrzychu smlouvu „Dohoda o přeshraniční vzájemné spolupráci a vzniku Přeshraničního svazu měst a obcí Česká republika – Polsko“. Hlavním cílem uzavřené dohody byla koordinace snah vyvíjených pro hospodářský, kulturní a sociální rozvoj a společné řešení ekologických problémů v příhraniční oblasti.

Obdobný přístup a snahu o přeshraniční spolupráci bylo možné sledovat v letech 1993-1994 v „jádrové“ části sudetského regionu. Spolupráce obcí z česko-polského příhraničí Kladského pomezí se proměnila v součinnost v rámci **Stálého regionu polsko-české spolupráce**, který byl formálně zřízen na pracovní konferenci v Nowé Rudě 29. března 1994.

Do roku 1994 zástupci místních samospráv zdůrazňovali svůj odlišný přístup, než jaký je v typických procesech „euroregionalizace“ přeshraniční spolupráce, která měla, dle jejich názoru, spočívat ve specifikaci oblastí a forem příhraniční spolupráce se současným stanovením jejich realizátorů a lhůt

pro realizaci, a to bez zbytečné institucionalizace nebo vytváření struktur euroregionu.

Od roku 1994 se v samosprávných kruzích české a polské strany změnilý názory na formu spolupráce a začala se zvažovat potřeba založení Euroregionu s názvem „Glacensis“. Navrhovaný název má historický původ a je odvozen od středověkého latinského pojmenování Kladského pomezí. Byl zvolen jako ten příslušný pro budoucí přeshraniční svaz samosprávných celků.

Dne 9. února 1994 vzniklo Sdružení obcí Kladského pomezí (Stowarzyszenie Gmin Ziemi Kłodzkiej), které začalo podporovat myšlenku územního samosprávného celku týkající se příhraniční spolupráce a zdůrazňovat obdobné hospodářské problémy obcí, a uplatňovat myšlenku prosazování společných zájmů zakladatelů sdružení, to znamená místních samospráv.

Dne 30. května 1994 se zastupitelstvo Wałbrzyského vojvodství usneslo na zahájení procedury k založení Euroregionu Glacensis.

Dne 16. ledna 1996 sedm českých starostů (z Náchoda, Rychnova, Šumperku, Ústí nad Orlicí, Trutnova, Orlického Záhoří a Police nad Metují) a Primátor Hradce Králové podepsali v Rychnově nad Kněžnou smlouvu o založení Regionálního sdružení příhraniční spolupráce Čech, Moravy a Kladska, které od 9. března 1998 působí jako sdružení měst a obcí „Euroregion Pomezí Čech, Moravy a Kladska – Euroregion Glacensis“.

Dne 5. prosince 1996 byla v Hradci Králové podepsána Rámcová smlouva mezi sdružením Stowarzyszenie Gmin Ziemi Kłodzkiej a Regionálním sdružením příhraniční spolupráce Čech, Moravy a Kladska o založení euroregionu s názvem **Euroregion Pomezí Čech, Moravy a Kladska – „Euroregion Glacensis“**. Z chronologického hlediska to byla na polské hranici osmá a v česko-polském příhraničí druhá oblast přeshraniční spolupráce. Dříve vznikly euroregiony: Nisa, Karpaty, Sprewa-Nysa-Bóbr, Pro Europa Viadrina, Tatry, Bug a Pomerania.

Dne 17. března 2000 v Długopole Dolne z iniciativy Sdružení obcí Kladského pomezí (Stowarzyszenia Gmin Ziemi Kłodzkiej) vzniklo Sdružení polských obcí Euroregionu Glacensis (Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Glacensis), registrované Oblastním soudem ve Świdnici jako nový polský

Projekt Setkání
Międzyzlesie – Králíky

Adventure racing

Zasedání Euroregionálního
řídícího výboru

Pracovní setkání

Pamětní kámen k silničním investicím v Orlických horách

Jaroslav Štefek, Miroslav Kocián a Radosław Pietuch

partner v Euroregionu. Vznik nového Sdružení vycházel z nutnosti vzájemného přizpůsobení euroregionálních struktur na obou stranách hranice (byla zřízena organizace, která svou činnost zaměřila pouze na příhraniční spolupráci). Současně se stalo možné otevření Euroregionu Glacensis pro obce, které vyjádřily zájem o přistoupení k polsko-české příhraniční spolupráci. Tato změna byla dána i nutností vytvoření přehledné struktury pro Fond malých projektů Programu Phare CBC na polské straně Euroregionu.

Sídlem euroregionu je Rychnov nad Kněžnou na české a Kłodzko na polské straně.

Rozloha Euroregionu činí přibližně 4900 km², žije zde přes 1 mil. obyvatel. Jeho významnou část zaujímají horská pásma Středních a Východních Sudet a jejich podhůří. Téměř na celém území Euroregionu se nachází přírodně a krajinně zajímavé oblasti, které přispívají k rozvoji cestovního ruchu.

Členové a orgány Euroregionu

V souladu se Stanovami Euroregionu Pomezí Čech, Moravy a Kladska – Euroregion Glacensis jsou členy euroregionu polské obce, které patří do sdružení Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Glacensis a česká města a obce, které patří do Sdružení měst a obcí „Euroregion Pomezí Čech, Moravy a Kladska - Euroregion Glacensis“.

Řádným členem může být každá obec. Zájem o přistoupení ke sdružení by měl být vyjádřen usnesením obecního zastupitelstva. Přijetí řádného člena se koná na základě usnesení Valné hromady členů Sdružení polských obcí Euroregionu Glacensis. Ke sdružení měst a obcí „Euroregion Pomezí Čech, Moravy a Kladska – Euroregion Glacensis“ (na české straně) mohou přistoupit města a obce po předchozím schválení příslušným zastupitelstvem, které musí zároveň schválit stanovy sdružení. Členy sdružení mohou být i další právnické osoby za podmínky, že s jejich členstvím bude souhlasit příslušný statutární orgán.

Nyní je členy sdružení Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Glacensis 32 polské obce z okresů: kladský, ząbkowický, dzierzoniowski, strzeliński a wałbrzyský, a okres kladský a ząbkowický. Na české straně členskou základnu tvoří 106 měst a obcí a tři

kraje: královéhradecký, pardubický a olomoucký. Za účelem realizace úkolů přeshraniční spolupráce byla na základě stanov Euroregionu Glacensis vytvořena víceúrovňová organizační struktura (obr. 1).

Orgány Euroregionu jsou:

- Rada Euroregionu,
- Revizní komise,
- Sekretariát.

Nejvyšším zákonodárným orgánem Euroregionu je šestičlenná Rada, jejímiž členy jsou tři zástupci z polské a tři z české strany. Způsob jmenování zástupců do Rady je interní záležitostí národních struktur. Stanovy sdružení Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Glacensis v §8 stanovují, že jmenování zástupců Sdružení do orgánů Euroregionu Glacensis je ve výhradní pravomoci Valné hromady členů.

Zasedání Rady jsou veřejná, pokud Rada nerozhodne jinak. Rada může na svá zasedání přizvat s poradním hlasem zástupce samosprávných úřadů, zřizujících a kontrolních orgánů samosprávných územních celků, vládní státní správy apod.

V letech 1996-2011 byli členy Rady:

Ryszard Niebieszczański
starosta obce Kłodzko (1996 –1998)
Edward Kondratiuk
starosta obce Szczytina (1996 –1998)
Czesław Kręcichwost
starosta města Kudowa Zdrój (od r. 1996)
Jan Doskočil
zástupce primátora Hradce Králové (1996 –1998)
František Bartoš
zástupce starosty Rychnova nad Kněžnou
a senátor České republiky (1996 –1998)
Maria Vaňková
starostka Police nad Metují (1996 –1998)
Karel Škarka
starosta Ústí nad Orlicí (1996 –1998)
Dorota Kawińska-Domurad
starostka Kłodzka (1998 – 1999)
Tomasz Korczak
starosta Międzyzlesie (od r. 1998)
Grzegorz Jung
starosta Polanice Zdrój (1999-2002)
Miloslav Chvátil
starosta Žamberku (1998 –2002)
Oldřich Vlášek
primátor Hradce Králové (1998 - 2002),
poslanec do Evropského parlamentu

Czesław Kręcichwost a Jiří Čepelka

Stanisław Longawa a Helmut Dohnálek

Miroslav Vlášek

Helmut Dohnálek i Jiří Čepelka
na otevření přechodu v Mostowicích

Cz. Kręćchwost i R. Niebieszczański
na setkání v Parlamentu EU

Tomasz Korczak

Jiří Hanuš
starosta Červeného Kostelce (1998 - 2002),
poslanec ČR
Ivan Adamec
starosta Trutnova (2002), poslanec ČR
Józef Marcinków
starosta města Ząbkowice Śląskie (2003 – 2005)
Miroslav Vlasák
starosta Žacléře (2002 -2004, od r. 2010)
Miroslav Kocián
starosta Bílé Vody (od r. 2002)
Jiří Čepelka
starosta Ústí nad Orlicí, poslanec ČR (od r. 2002)
Zdenek Filip
starosta Opočna (2004 – 2007)
Piotr Kruczkowski
primátor Wałbrzycha (2005 - 2011)
Ing. Oldřich Čtvrtečka
starosta Náchoda (2007 - 2010)

Rada ze svého grémia volí předsedu na období jednoho roku. Po vypršení volebního období přechází funkce předsedy na zástupce druhé strany (princip rotace). Předsedy byli postupně:

Czesław Kręćchwost
starosta města Kudowa Zdrój (v r. 1997)
Jan Doskočil
zástupce primátora Hradce Králové (v r. 1998)
Dorota Kawińska-Domurad
starostka Kłodzka (v r. 1999)
Grzegorz Jung
starosta Polanice Zdrój (v r. 1999)
Miloslav Chvátil
starosta Žamberku (v r. 2000)
Tomasz Korczak
starosta Międzyzlesie (v r. 2001)
Jiří Hanuš
starosta Červeného Kostelce (v r. 2002)
Miroslav Vlasák
starosta Žacléře (v r. 2002)
Czesław Kręćchwost
starosta města Kudowa Zdrój (v r. 2003)
Jiří Čepelka
starosta Ústí nad Orlicí (v r. 2004)
Miroslav Kocián
starosta Bílé Vody (v r. 2004)
Czesław Kręćchwost
starosta města Kudowa Zdrój (v r. 2005)
Zdenek Filip
starosta Opočna (v r. 2006)
Jiří Čepelka
poslanec ČR (v r. 2006)

Czesław Kręćchwost
starosta města Kudowa Zdrój (v r. 2007)
Miroslav Kocián
starosta Bílé Vody (v r. 2008)
Ing. Oldřich Čtvrtečka
starosta Náchoda (v r. 2008)
Czesław Kręćchwost
starosta města Kudowa Zdrój (v r. 2009)
Miroslav Kocián
starosta Bílé Vody (v r. 2010)
Czesław Kręćchwost
starosta města Kudowa Zdrój (v r. 2011)

Revizní komise je kontrolním orgánem Euroregionu. Má čtyři členy (dva z každé strany), jmenované Radou.

Koordinační a administrativně výkonnou strukturou jsou Sekretariáty Euroregionu, které působí na obou stranách hranice. Funkci sekretářů postupně zastávali:

na polské straně

Julian Golak
(v letech 1996-1998)
Adam Kwas (v r. 1999)
Radosław Pietuch
(od r. 2000)

na české straně

(v období 1996 – červenec 2000)
Helmut Dohnálek
(v období 2000 – leden 2005)
Jaroslav Štefek (od r. 2005)

Radomir Morawiec

■ ■ ■ ■ ■ **Komise a pracovní skupiny** zpracovávají podklady formou žádostí a doporučení a následně předkládají Radě, která je schvaluje a dohlíží na realizaci. Skupiny vznikají nebo zanikají na základě usnesení Rady Euroregionu. Pracovní skupiny pracují na principu dobrovolnosti a jejich členy jsou osoby, jejichž pracovní náplň se překrývá s oblastí činnosti pracovní skupiny. Počet členů, odborná struktura a personální složení jsou interní záležitostí každé strany Euroregionu. V rámci struktur Euroregionu působí Komise pro výzkum a regionální vzdělávání. ■ ■ ■ ■ ■

Sekretáři EG na utkání ČR-Polsko v Praze
10.10.2009 se střelcem jednoho gólu
– Jaroslavem Plašílem z Opočna

Setkání na Sněžce - B. Tambor,
T. Korczak, A. Laszkiewicz, K. Baldy

Přátelské utkání ČR - Polsko

Studijní návštěva
v Euroregionu Bílé Karpaty

Euroregionální běh na lyžích

Kurzy polského jazyka
pro české partnery

Právní a institucionální základy

Euroregion je dobrovolný svaz Sdružení polských obcí Euroregionu Glacensis a sdružení měst a obcí „Euroregion Pomezí Čech, Moravy a Kladska – Euroregion Glacensis“, který vznikl na základě Smlouvy o založení česko-polského Euroregionu Pomezí Čech, Moravy a Kladska - Euroregion Glacensis.

Euroregion nemá právní subjektivitu, spolupráce je zaměřená na koordinaci hlavních aktivit v souladu se záměry Euroregionu. Jeho orgány působí na základě právních norem svých států. Euroregion působí na území příhraničních okresů České republiky a na území Dolního Slezska Polské republiky.

Právní rámec činnosti Euroregionu tvoří:

- Rámcová smlouva o založení Euroregionu Pomezí Čech, Moravy a Kladska, podepsaná 5. prosince 1996 v Hradci Králové,
- Stanovy Euroregionu Pomezí Čech, Moravy a Kladska,
- Stanovy sdružení Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Glacensis, schválené 17. března 2000 v Długopole Dolne,
- Stanovy Sdružení měst a obcí Euroregionu Pomezí Čech, Moravy a Kladska – Euroregion Glacensis, schválené 18. února 2000.

Pravidla fungování a financování

Soubor základních pravidel, na nichž je založena působnost Euroregionu Glacensis a fungování jeho všech orgánů a podpůrných struktur, má univerzální charakter. Vytváří totiž rámec pro přeshraniční spolupráci nejen v polských euroregionech. Tento soubor tvoří zejména následující principy:

- partnerství (rovnoprávnosti a rovnosti) stran,
- subsidiarity,
- solidarity,
- tvoření koncepcí nebo strategií přeshraničního rozvoje,
- dobrého sousedství obyvatel příhraničí,
- zachování identity (národní, státní, regionální a místní),
- dobrovolnosti spolupráce,

- parity a rotace,
- pragmatismu,
- přátelství a důvěry,
- konsensu,
- apolitičnosti v činnosti interních struktur Euroregionu.

Zvláštní význam v praxi přeshraniční spolupráce mají pravidla:

- **partnerství**, zejména horizontálního partnerství, tj. mezi partnery na obou stranách hranice; tento druh partnerství je založen na paritě stran nezávisle na velikosti země z územního, hospodářského a demografického hlediska. Za účelem rozvíjení tohoto partnerství je nutné překonat řadu překážek vycházejících z rozdílů v oblasti administrativy, kompetencí a zdrojů financování;
- **pomoci**, chápáné velmi široce jako pomoc institucí a mezinárodních, ústředních a národních organizací v dosahování cílů přeshraniční spolupráce realizovaných regionálními a místními společnostmi;
- **solidarity** přeshraničních oblastí, implementované do nejnovějšího znění Evropské charty hraničních a přeshraničních regionů zástupcem Polska ve Sdružení evropských hraničních regionů (SERG);
- **parity** v hlasování a usilování o symetrii; tento princip spočívá v tom, že ve všech orgánech má každá strana stejný počet míst (hlasů) a stejné právo zastupování zájmů Euroregionu,
- **rotace**, tzn. změny míst organizace a uskutečňování různých iniciativ, setkání, atd.

Základy **financování činnosti** Euroregionu Glacensis jsou obdobné jako v jiných přeshraničních územích. Partneři euroregionální spolupráce shromažďují prostředky na svých národních účtech. Ke zdrojům finančních prostředků na činnost Euroregionu patří:

- členské příspěvky,
 - příspěvky z vlastních zdrojů jednotlivých euroregionu,
 - dotace,
 - podpůrné prostředky,
 - dary,
 - jiné zdroje financování.
- Obě strany mají přístup k informacím o hospodaření s prostředky Euroregionu.

Partnerská výměna zdravotně
postižených Dzierżonów – Lanškroun

Lyžařské závody
- Jamrozowa Polana

MTB závody Kłodzko

Léto jeskynních lidí Kletno

Cyklo Glacensis

Nejmladší v Jugowě
na partnerském setkání

■■■■■ První rozpočet polské části euro-regionu v roce 1996 činil v položce příjmů 21 033,16 PLN. Rekordní příjmy v rozpočtu polské části euroregionu v roce 2010 činily 6 082 593,56 PLN.

Celkové příjmy polské části euroregionu v letech 1996-2011 (stav k měsíci srpnu) činily 15 621 591,22 PLN, z toho 81,2 % jsou vnější příjmy. ■■■■■

Partnerství obcí a institucí

V rámci euroregionu existuje 49 partnerských dohod a smluv mezi samosprávami, v jejichž rámci jsou uskutečňovány ty nejhodnotnější aktivity – „zdola“. Budování partnerství je prioritou v činnosti obou sdružení. Někdy se partnerství týká samospráv, někdy institucí jako jsou sdružení, sportovní kluby, školy a sbory dobrovolných hasičů. Rozdílnost samosprávných struktur vytvořila nové typy partnerství. Po reformě vznikly v České republice mikroregiony, které sdružují několik samospráv a jsou velmi dobrými partnery pro spolupráci pro polské vesnické obce, které měly doposud zásadní problém získat partnera.

Na základě partnerských kontaktů se vypracovávají společné žádosti do podpůrných programů, realizují se přeshraniční projekty, pořádají se kulturní, sportovní a turistické akce nebo se realizují investiční projekty.

- Pravidelné přeshraniční akce:
- Od roku 1990 se na přelomu září a října konají **Polsko-české dny křesťanské kultury „Budme rodina“** – největší kulturní akce v polsko-českém příhraničí.
 - **Orlicko-kladský varhanní festival** – 11 ročníků podzimní akce pro milovníky vážné hudby.

V roce 2011 se konají 10. ročníky dvou přeshraničních akcí:

- **Cyklo Glacensis** – cyklistická akce členů euroregionu.
- **Kladsko-orlická konference** – iniciativa věnována zejména územnímu plánování. ■■■■■

Podpora z programů Evropské unie

Významnou úlohu v činnosti Euroregionu mají podpůrné programy EU.

V Euroregionu Glacensis měly největší význam čtyři **podpůrné programy** Evropské unie:

- **Phare CREDO**
- Program příhraniční spolupráce **Phare CBC**
- Iniciativa Společenství **INTERREG IIIA**
- **Operační program přeshraniční spolupráce** Česká republika - Polská republika 2007 - 2013

Dobrodružství Euroregionu s evropskými penězi začalo programem PHARE CREDO. Z hlediska předstupní strategie program přispíval k decentralizaci a předávání (posilování) moci na místní úrovni v zemích Střední a Východní Evropy tím, že propagoval aktivity na místní úrovni, do kterých byly zapojeny orgány místní úrovně a které byly realizovány v rámci lokálních strategií. Program PHARE CREDO byl přípravou na další iniciativy. Ukázal směry spolupráce a poptávku příjemců po podpoře konkrétních záměrů.

Státní orgány, za souhlasu Evropské komise, pověřily organizací a řízením Programu Evropské unie PHARE CREDO pro polsko-české příhraničí kanceláře Euroregionu Glacensis. Česká strana se podílela na implementaci programu od pilotní výzvy, kdežto polská strana se zapojila do tohoto procesu v hlavní výzvě programu. Účinná propagace přispěla k tomu, že polsko-české příhraničí bylo v celém Programu neaktivnější, ze všech 36 hraničních regionů Střední a Východní Evropy.

Další etapou bylo vyhlášení v příhraničním území programu Phare Cross border co-operation (CBC). Fond malých projektů, který Euroregion na svém území spravoval, byl zaměřený na realizaci malých projektů (tzv. „měkkých“), týkajících se společenské sféry (např. kulturní, sportovní, vědecké iniciativy). V tomto procesu od začátku Euroregionu pomáhala implementační složka programu – Implementační orgán pro program přeshraniční spolupráce Phare Ministerstva vnitra a administrativy PR a Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Program Phare CBC byl v česko-polském příhraničí vyhlášen v roce 1999 a jeho realizace probíhala do roku 2006. Díky realizaci několika kol programu a obsluze 181 projektů jsme získali společně s příjemci nezbytné

Komunikace Božanov - Radków

Nový most – Zemská brána

Koupaliště v Meziměstí

Čistírna odpadních vod Międzyzlesie

Sportovní areál v Mieroszówě

Silnice č. 8 po modernizaci
Duszniki - Lewin

zkušenosti pro nové iniciativy. Posílili jsme se i institucionálně. Na jedné straně byl zajištěn finanční nástroj pro podporu přeshraničních iniciativ, ale na druhé straně byla podstata udržování průběžných kontaktů přenesena na členské samosprávy. Sdružení je finančně podporovalo a realizovalo vlastní iniciativy zaměřené na celé podporované území, zároveň kladlo největší důraz a angažovanost na implementaci dotačních programů EU zaměřených na přeshraniční spolupráci.

Obdobné cíle a strukturu řízení měl Fond mikroprojektů Iniciativy Společenství INTERREG IIIA Česká republika – Polsko v Euroregionu Glacensis, vyhlášený v polovině roku 2005. Již v prvním kole příjmů žádostí využili příjemci z území Euroregionu svoje zkušenosti a kontakty, vytvořené s českými partnery během realizace malých projektů v rámci PHARE CREDO a Phare CBC a předložili největší počet žádostí v celém příhraničí. V rámci programu bylo na oba sekretariáty Euroregionu podáno 279 projektových žádostí, z nichž Euroregionální řídicí výbor schválil 128 projektů v celkové výši dotace přes 1,5 mil. EUR. Program byl ukončen v roce 2008.

V další fázi se Euroregion intenzivně zapojil do přípravy podpory v rámci tzv. Cíle 3 politiky Společenství – Evropské územní spolupráce v období 2007-2013. Nový nástroj, v důsledku více jak trojnásobně, zvětšil objem finančních prostředků dostupných pro příjemce mikroprojektů a umožnil tak realizaci skutečně společných projektů partnerských subjektů na obou stranách hranice. Oblasti podpory a prioritní osy zakotvené v programových dokumentech platí pro celý OPPS ČR-PR 2007-2013 a zároveň se vztahují i na Fond mikroprojektů, včetně možnosti realizace investičních mikroprojektů. Příkladem jsou zde rozhledny nebo rekonstrukce příjezdových komunikací k hranici. Dřívější zkušenosti ukazují, že fondy jsou efektivním mechanismem pro podporu aktivit malého rozsahu, umožňují flexibilní využívání prostředků na podporu projektů s nepřilíživými velkými rozpočty a z hlediska jejich významu velice přínosnými pro navazování a prohlubování kontaktů mezi partnery z obou stran hranice.

U malých projektů lze hovořit o přímém zapojení struktur Euroregionu do jejich implementace, u velkých projektů pak úloha Euroregionu spočívá v iniciování jejich společné realizace nebo lobování za regionální iniciativy na mezivládní úrovni.

V rámci dosavadních předvstupních nástrojů zaměřených na přeshraniční spolupráci a programů implementovaných po vstupu do EU, bylo v rámci tzv. velkých projektů na území Euroregionu, nebo je realizováno 140 projektů. Ve většině případů se tyto projekty týkají infrastruktury cestovního ruchu (např. rozhledny, cyklotrasy, běžecké tratě), propagačních a kulturních akcí (např. propagace pevnosti v příhraničí) nebo spolupráce hasičů a policie (programy v oblasti bezpečnosti, nákup zásahové techniky, terénních vozidel). K nejvíce viditelným projektům však určitě patří investice v oblasti ochrany životního prostředí (protipovodňová opatření, kanalizace nebo čistírny odpadních vod v obcích Mieroszów, Ścinawka Średnia, Międzyzlesie, Bystrzyca Kłodzka) a zejména modernizace dopravní infrastruktury. Mezi těmito investicemi byla i výstavba pruhů pro pomalá vozidla na úseku Lewin Kłodzki – Duszniki Zdrój na silnici I. třídy č. 8, modernizace vojvodské silnice č. 389 na úseku sedlo Polskie Wrota – Mostowice, modernizace silnice Lewin Kłodzki – Deštné v Orlických horách, Pastviny - Mladkov nebo silnice na úseku Deštné v Orlických horách – Mladkov podél státní hranice.

Přehled podpory pro území Euroregionu z programů přeshraniční spolupráce

Název programu	Množství	Výše dotace v EUR
Phare CREDO	11	538 676*
Phare národní 1997 – přechod v Międzyzlesie	1	3 000 000
Phare CBC - velké projekty	11	18 944 264
Phare CBC - malé projekty	181	1 180 393
PIW INTEREG IIIA - malé projekty	190	1 571 592
PIW INTEREG IIIA - velké projekty	55	9 475 515
POWT 2007-2013 - malé projekty**	425	11 950 000
POWT 2007-2013 - velké projekty***	62	41 681 685
CELKEM	938	88 342 125
včetně těch spravovaných euroregionem	798	14 701 985

* tehdy platila měna ECU

**program v realizaci – údaje o počtu realizovaných mikroprojektů (stav k 08. 2011)

*** program v realizaci – údaje v 18 projektech se týkají dílčích rozpočtů projektů, na kterých se podílí partneři z území Euroregionu, společně s partnery z jiných částí příhraničí

Silnice č. 311 v Orlických horách

Silnice č. 389, rekonstrukce mostu - Lasówka

Silnice č. 8 – pruhy pro pomalá vozidla

Dávný pohled na přechod Kotle

Otevření posledního silničního hraničního přechodu – Kladské sedlo/Przełęcz Płoszczyna

První cestující překračující hranici bez odbavování

VYBRANÉ INICIATIVY POSLEDNÍCH LET

Hraniční přechody – relikty minulosti?

Dne 4. června 2007 byl za účasti mnoha významných hostů slavnostně otevřen silniční hraniční přechod Nowa Morawa – Staré Město pod Sněžníkem, kdežto v říjnu po více jak desetiletém úsilí dva hraniční přechody na turistických stezkách na území Bělských vrchů: Bielice – Papršek, Bielice – Nyznerov. Jedná se o poslední otevřené hraniční přechody v historii Euroregionu.

Vstup do tzv. schengenského prostoru.

Oslavy k otevření hranic, které patřilo k nejvýznamnějším okamžikům v dějinách Euroregionu, se konaly na většině uzavíraných hraničních přechodů. Hlavní oslavy s účastí parlamentářů, zástupců státní správy a samospráv, Pohraniční policie a Cizinecké policie České republiky, při spoluúčasti Euroregionu Glacensis proběhly v noci z 20. na 21. prosince 2007 na uzavírání hraničním přechodu Kudowa Zdrój/Běloves. Ke dni 21. prosince vznikla bez problému nová místa pro překračování hranice vozidlem: Lutynia – Travná, Kocioł – Olešnice v Orlických horách a Niemojów – Bartosovice v Orlických horách, kde byl téhož dne zprovozněn opravený most.

Studijní návštěvy.

Členové polské části Euroregionu měli také možnost seznámit se s fungováním Euroregionu Bílé Karpaty na česko-slovenské hranici, a to během třídní studijní návštěvy uspořádané českým partnerem v roce 2009, a také Euroregionu Nisa v roce 2010. V září 2010 měla Rada Sdružení možnost poznat fungování Evropského parlamentu a 3 stávajících ESÚS na francouzsko-belgické hranici. Účastníci se setkali se zástupci Evropské komise a Výboru regionů. Cestu uspořádalo Dolnoslezské vojvodství. Společně se všemi euroregiony polsko-českého příhraničí jsme během mnoha partnerských setkání a partnerských návštěv rozhodli o posílení euroregionální spolupráce v příhraniční oblasti a zahájení aktivit s cílem propagace našeho příhraničí a výsledků rozvoje česko-polských kontaktů.

Zpravodaj Euroregionu Glacensis.

V letech 2006-2010 jsme společně vydávali zpravodaj euroregionu, který informoval o událostech v příhraničním regionu – nositelem projektu byla česká strana. Koncem roku 2010 vyšlo první číslo vydá-

vané polskou stranou v pozměněné formě v rámci projektu podpořeného z Fondu mikroprojektů.

Podpora rozvoje cestovního ruchu.

Cestovní ruch se v průběhu působení Euroregionu projevil jako nejvýznamnější oblast spolupráce, jak z hlediska objemu finančních prostředků, tak z hlediska počtu realizovaných projektů. V rámci mnoha propagačních projektů vznikly konspekty s mini dějinami Čech a Polska, byly zmodernizovány webové stránky, vyšly dvě publikace o pohraničí - „Rozhledny a vyhlídková místa Euroregionu Glacensis“ a „Historické a církevní památky Euroregionu Glacensis“, bylo vydáno 7 cyklistických map příhraničního regionu a mapa zajímavostí euroregionu.

Pokračovalo **značení turistických tras**. Jedná se o stěžejní projekt značení turistických cílů v polské části Euroregionu Glacensis. Došlo k doplnění systému značení v obcích Kłodzko, Mieroszów a Bielawa. Změnilo se také umístění tabulí v Nowé Rudě, po výstavbě kruhové křižovatky. Nyní je v systému 65 obrazových tabulí a cca 190 směrůvek. Bylo dokončeno **značení cyklotras** Wałbrzyských, Kamienných a Sovích hor a značení na území Strzelecké pahorkatiny. Systém tras byl doplněn 16 informačními tabulemi. Síť cyklotras byla rozšířena také na české straně. **Móda běžeckého lyžování**, která k nám připutovala z Čech, přispěla ke vzniku nových projektů v oblasti značení a zejména údržby lyžařských běžeckých tratí. Po vzoru českých partnerů a ve spolupráci s nimi se produkt vyvíjí i na polské straně, kde vzniká síť atraktivních běžeckých lyžařských tras.

Projekt EVROPSKÉ SESPUPENÍ PRO ÚZEMNÍ SPOLUPRÁCI. V souladu s blížícím se novým programovacím obdobím 2014 -2020 a novým nástrojem na trhu institucí, kterým je Evropské seskupení pro územní spolupráci, je od roku 2008 zvažováno založení takového seskupení. Od prvních jednání v rámci euroregionů Glacensis a Nisa v březnu 2009 do první schůzky potenciálních zakladatelů ESÚS – euroregionů Glacensis a Nisa, Dolnoslezského vojvodství, krajů: Královéhradeckého, Libereckého, Olomouckého a Pardubického dne 26. srpna 2010 ve Vratslavi, přes řadu jednání, workshopů a konferencí, jsme stanovili výchozí cíle ESÚS a přistoupili jsme ke zpracování strategie spolupráce v příhraniční oblasti. Tento nový – nejvíce přeshraniční mechanismus chceme vybudovat tak, abychom co nejefektivněji naplňovali rozvojové cíle příhraničního území při využití zkušeností samospráv a institucí z tohoto území a potenciálu evropských regionů.

Silnice po rekonstrukci - bez přechodu - Lutynia

Trójmorski Wierch

Anenský vrch

Borówkowa

Gościęcice - obec Strzelin

Jawornik Wielki

Křížová Hora u Červené Vody

Strojová technika pro údržbu běžeckých tratí v Bystřických a Orlických horách

Přístaviště pro kajaky na Nise u Barda - investice do vodácké trasy na Nise

Trasy nordic walking Złoty Stok

Bariéry spolupráce, které omezují rozvoj česko-polské spolupráce na území Euroregionu, jsou následující:

- chybějící moderní dopravní řešení, která by vedla územím Euroregionu a umožňovala rychlé a bezpečné napojení na evropský systém rychlostních silnic a dálnic a vytvářela tak lepší dostupnost Euroregionu, na jehož území se nachází několik turistických destinací bez výhledu na větší konkurenceschopnost, z důvodu chybějících rozhodnutí na úrovni vládní správy o další výstavbě rychlostních komunikací a dálnic, které nyní končí ve velkoměstských centrech,
- chybějící obchvaty městských center Euroregionu – zejména měst: Náchod, Wałbrzych, Kłodzko, Dzierżoniów, Jaroměř
- stále nízká znalost jazyka sousedního státu,
- nízké rozpočty příhraničních samospráv a stále větší množství státních úkolů přenášených na obce, což omezuje jejich aktivitu,
- znehodnocení stávající dopravní infrastruktury, pokračující zánik železniční dopravy, zanedbaná velmi hustá síť místních komunikací, která na polské straně překračuje možnosti stávajících správců.

Zaměření a cíle spolupráce

- Rozšíření okruhu partnerů polsko-české spolupráce
- Příprava společných investičních projektů pro využití prostředků z přeshraničních programů v nové rozpočtové perspektivě EU 2014 – 2020, které budou zohledňovat zejména obnovu starých dopravních propojení v příhraničí, předcházet následkům povodní a přispívat ke zlepšení bezpečnosti a rozvoji turistické a rekreační infrastruktury.
- Získávání vnějších zdrojů financování přeshraničních iniciativ je bezesporu největší úspěch. Ale při podrobné analýze jednotlivých programů pro podporu přeshraniční spolupráce dojdeme k závěru, že nejjednodušeji nastaveným a nejlépe zavedeným programem byl Phare CREDO, kde byly aplikované postupy zpracovány mimo státy, které podporu

využívaly a celý program řídil mezinárodní tým sídlící na ústředním sekretariátu v Praze. S každým dalším programem sledujeme nárůst požadovaných dokumentů, větší komplikovanost procedur a implementačních struktur. S cílem navrácení logických zásad poskytování evropské podpory bychom měli usilovat o omezení množství institucí, zastavení procesu komplikování postupů implementace programů přeshraniční spolupráce a systému předávání plateb v rámci programů. Takže bude účelné připravit dokumenty a zpracovat podrobná pravidla implementace dotačních prostředků na období 2014-2020 před zahájením programu, vyhnout se chybám páchaným při implementaci IS INTERREG IIIA a OPPS a vyvíjet snahy o to, aby ke změnám nedocházelo v průběhu implementačního procesu.

- Institucionální posílení sdružení, která zastupují Euroregion, a to formou integrace institucí působících pro rozvoj mezinárodních kontaktů v rámci jedné formy z hlediska profesionalizace aktivit v nové rozpočtové perspektivě EU 2014-2020, a také z hlediska nové formy spolupráce – ESÚS.
- Hledání nových vnějších zdrojů financování spojených s formou ESÚS.

Setkání pracovního týmu ESÚS v Liberci

Zpracovaná studie pro výstavbu rychlostní silnice S5-R43

Přechod Kamieńczyk – Mladkov, setkání k plánované modernizaci

Jedno ze setkání hraničních euroregionů

15 years of Euroregion

Attempting to sum up the 15 years of cooperation within the Glacensis Euroregion, one cannot omit the objective external factors influencing the development of cross-border contacts. The Operational Programme of Cross-Border Cooperation between the Czech Republic and Poland in the years 2007-2013, which is currently being implemented, is the first programme to consider the objective criteria for the distribution of financial resources for the particular borders at the implementation stage. Due to this solution there has been a threefold increase in the number of contacts and initiatives in the cooperation area. As a result

of the local governments' activities as well as long-lasting relations between the partners, many joint projects implemented on the basis of the lead partner principle were accomplished; they make life in the areas located far away from large cities more pleasant to the borderland population and they contribute to the growth of competitiveness of these peripheral territories. The mountainous area constitutes a transportation barrier. In the past 15 years, mainly due to both countries' inclusion in the Schengen Area, it has become possible to cross the border by car in 14 places instead of the former 6.

Cooperation would not be effective, however, without people's involvement and commitment. An increase in the number of activities creates favourable conditions for establishing closer relations, understanding different approaches to task accomplishment, as well as for the disappearance of stereotypes and the linguistic barrier. Our attempts to identify the existing partnership agreements at the present stage of development end in a fiasco. We are not concerned about this, though. The long-lasting activities aimed exactly at the development of cooperation of an entirely grassroots character. Currently, cooperation between local governments, cultural and educational institutions, sport clubs, associations and villages has a very dynamic character, which pleases us very much.

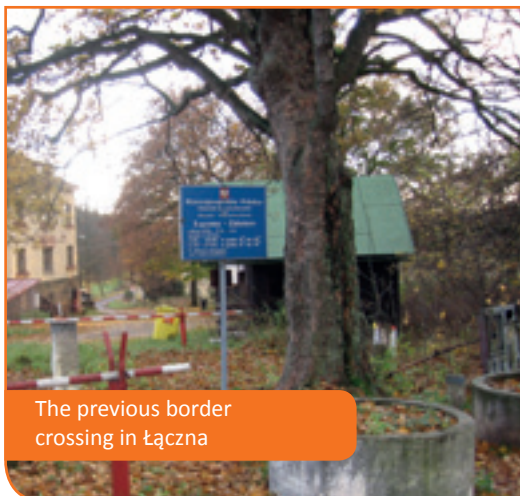
The recent five years have been the best period in our mutual relations. Yet, there is still very much to be done. This is the consequence of the several dozen years of neglect that we will have to cope with for a long time to come. We do believe that the planned extension of cooperation in the near future as well as our opening to new partners in cooperation will allow us to exert even more influence on the development of the borderland.

The previous border crossing
Złoty Stok - Bílá Voda

The opening of the Bila
Voda - Złoty Stok road

The previous border
crossing in łączna

A CHARACTERISATION OF THE GLACENSIS EUROREGION

Origins and area

The Glacensis Euroregion is one of the sixteen euroregions existing in the frontier territories of Poland and one of five such euroregions along the Polish-Czech border. Cross-border cooperation in the Central and Eastern Sudety Mountains region has had a long tradition. Important impetuses for this cooperation appeared at the turn of the 1980s and 1990s. They were related to the democratic transformation taking place in Poland and the Czech Republic at that time. This transformation was confirmed, among other things, by the establishment of a friendly cooperation between the local governments of the border towns and communes, and - in 1989 - an initiative of the Kłodzko Region Publishing House and the Polish - Czech - Slovak Solidarity to publish a cross-border monthly magazine "Ziemia Kłodzka - Od Kłodzkiego pomezi - Glatzer Bergland", and in 1990 - the organization of the annual Polish - Czech Christian Culture Days.

A conference initiating permanent cross-border cooperation was held on 17 and 18 May 1991 in Nachod; 150 representatives of the Czech and Polish border communities participated in it.

On 18 September 1992 in Wałbrzych, 21 representatives of the local communities form the Wałbrzyskie and Opolskie Provinces as well as those from the north-eastern part of the Czech Republic signed an agreement called "An agreement concerning cross-border cooperation and the formation of the Cross-Border Czech and Polish Towns and Communes Association". The document specified the chief objective of cooperation, i.e. the coordination of efforts aiming at the economic, cultural and social development, as well as joint ecological problem solving initiatives in the border area.

A similar approach and trend towards cooperation could be observed in the years 1993-1994 in the "indigenous" part of the Sudety region. Cooperation between the communes of the Polish - Czech borderland in the Kłodzko Region resulted in their joint activities organized within the framework of the **Permanent Polish - Czech Cooperation Region** established officially at a working conference in Nowa Ruda on 29 March 1994.

Before 1994, local governments' representatives had underlined their own approach that was different from the typical processes of cross-border "euro-regionalization", which, according to them, should consist in specifying the fields and forms of cross-border cooperation as well as appointing people responsible for their implementation and determining their deadlines, without any unnecessary institutionalisation, i.e. establishing euroregion structures.

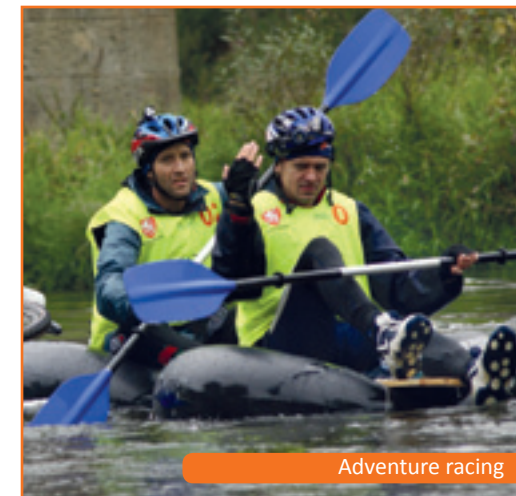
After 1994 local governments both in Poland and in the Czech Republic changed their approach to the form of cooperation and took into consideration the need to establish a Euroregion called "Glacensis". The proposed name is of historical origin and comes from the medieval Latin name of the Kłodzko Valley. It was considered to be an appropriate name for the future cross-border association of local government units. On 9 February 1994 the Association of the Kłodzko Region Communes was established. It supported the local government's idea concerning cross-border cooperation and emphasised the convergent economic problems of the communes, endorsing the idea of protection of joint interests of the association's founders, i.e. the local governments.

On 30 May 1994 the Local Government Assembly of the Wałbrzyskie Province adopted a resolution concerning the commencement of the procedure of establishing the Glacensis Euroregion.

On 16 January 1996, in the Czech town of Rychnov nad Kněžnou, seven heads of Czech local governments (from Náchod, Rychnov, Šumperk, Ústí nad Orlicí, Trutnov, Orlické Záhoří, Police nad Metují) and the Mayor of Hradec Králové signed an agreement concerning the establishment of the Regional Association for the Cooperation of the Borderland Areas of the Czech Republic, Moravia and the Kłodzko Region, which since 9 March 1998 has been known as the association of towns and communes "the Euroregion of the Borderland Areas of the Czech Republic, Moravia and the Kłodzko Region - The Glacensis Euroregion". On 5 December 1996, in Hradec Králové, a framework agreement was signed between the Association of the Kłodzko Region Communes and the Regional Association for the Cooperation of the Borderland Areas of the Czech Republic, Moravia and the Kłodzko Region; it concerned the establishment of the euroregion called **the Euroregion of the Borderland Areas of the Czech Republic, Moravia and the Kłodzko Region - "the Glacensis Euroregion"**. Chronologically, it was the eighth cross-border cooperation area

The Międzylesie
- Kraliki Project

Adventure racing

A meeting of the Euroregional
Steering Committee

A working meeting

A stone commemorating road investments in the Orlickie Mountains

Jaroslav Štefek, Miroslav Kocián and Radosław Pietuch

in the Polish borderland and the second one along the Czech-Polish border. The previously established euroregions were the following: Nysa, Karpacki, Sprewa-Nysa-Bóbr, Pro Europa Viadrina, Tatry, Bug and Pomerania.

On 17 March 2000, in Długopole Dolne, on the initiative of the Association of the Kłodzko Region Communes, the Association of Polish Communes of the Glacensis Euroregion was established and registered by the District Court in Świdnica as a new Polish partner in the Euroregion. The establishment of a new Association was necessitated by the need of mutual adjustment of the euro-regional structures on both sides of the border (the established organization was focused exclusively on border-area cooperation). Simultaneously, it was possible to open the Glacensis Euroregion for those communes which declared their wish to participate in Polish-Czech cooperation. Moreover, the change was also dictated by the necessity to form a clear structure for the Small Project Fund of the Phare CBC Programme in the Polish part of the Euroregion.

The Euroregion's official headquarters are located in Rychnov nad Kněžnou in the Czech Republic and Kłodzko in Poland.

The Euroregion's area covers approximately 4900 km² and is inhabited by over 1 million people. The Central and Eastern Sudety Mountains and submontane territories cover most of the area. Almost in the entire territory of the Euroregion, there are areas of natural and landscape attractions, which foster the development of tourism.

Members and governing bodies of the Euroregion

According to the Statute of the Euroregion of the Borderland Areas of the Czech Republic, Moravia and the Kłodzko Region – the Glacensis Euroregion, the members of the Euroregion are the Polish communes belonging to the Association of Polish Communes of the Glacensis Euroregion and the Czech towns and communes belonging to the Association of Towns and Communes "The Euroregion of the Borderland Areas of the Czech Republic, Moravia and the Kłodzko Region – the Glacensis Euroregion". Each commune may become an ordinary member. A commune's wish to join the Association should be declared in a commune council resolution. A com-

mune is accepted as an ordinary member by a resolution of the General Meeting of the Members of the Association of the Polish Communes of the Glacensis Euroregion.

After prior acceptance of an appropriate council, which simultaneously has to accept the association's statute, towns and communes (in the Czech part) may join the association of towns and communes "The Euroregion of the Borderland Areas of the Czech Republic, Moravia and the Kłodzko Region – the Glacensis Euroregion". Also other legal persons may join the association, provided that their membership is accepted by the relevant statutory body as well.

At present, 32 Polish communes from the kłodzki, ząbkowicki, dzierzoniowski, strzeliński and wałbrzyski districts, as well as the kłodzki and ząbkowicki districts are members of the Association of Polish Communes of the Glacensis Euroregion. On the Czech side of the border, membership comprises 106 towns and communes as well as three regions: Kralovehradeckí, Pardubický and Olomoucký.

In order to perform the tasks of cross-border cooperation, a multi-level organizational structure was created, according to the Euroregion's statute (drawing 1). The Euroregion's governing bodies comprise the following:

- the Euroregion's Council,
- the Audit Committee,
- the Secretariat.

The supreme body of the Euroregion entitled to adopt resolutions is the Council consisting of 6 persons, i.e. 3 representatives of the Polish partners and 3 representatives of the Czech partners. The mode of delegating representatives to the Council is determined by the national structures in each country. §8 of the Statute of the Association of the Polish Communes of the Glacensis Euroregion specifies that the appointment of the Association's representatives in the Glacensis Euroregion is the sole competence of the General Meeting of the members.

The Council's meetings are open, unless the Council has decided otherwise. The Council may invite to its meetings, in an advisory capacity, representatives of local administration offices, decision-making and controlling organs of local government units, central government administration, etc.

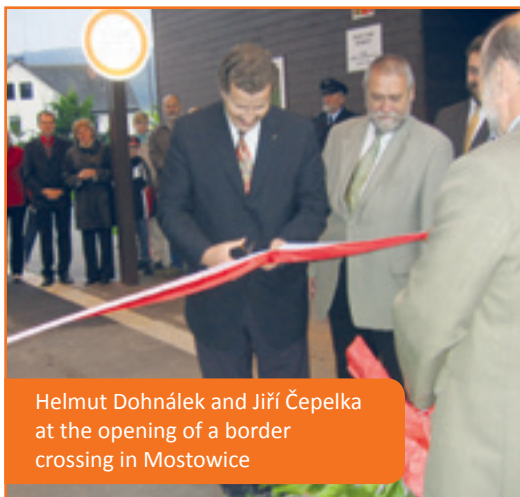
Czesław Kręciwost and Jiří Čepelka

Stanisław Longawa and Helmut Dohnálek

Miroslav Vlasák

Helmut Dohnálek and Jiří Čepelka at the opening of a border crossing in Mostowice

Cz. Kręcichwost and R. Niebieszczański at a meeting in the EU Parliament

Tomasz Korczak

In the years 1996 - 2008 the following people were members of the Council:

- Ryszard Niebieszczański**
Kłodzko Commune leader (1996 –1998)
- Edward Kondratiuk**
Mayor of Szczytina (1996 –1998)
- Czesław Kręcichwost**
Mayor of Kudowa Zdrój (since 1996)
- Jan Doskočil**
Vice-president of Hradec Králové (1996 –1998)
- František Bartoš**
Vice-Mayor of Rychnov nad Kněžnou and senator of the Czech Republic (1996 –1998)
- Maria Vaňková**
Mayor of Police nad Metují (1996 –1998)
- Karel Škarka**
Mayor of Ústí nad Orlicí (1996 –1998)
- Dorota Kawińska-Domurad**
Mayor of Kłodzko (1998 – 1999)
- Tomasz Korczak**
Mayor of Międzyzlesie (since 1998)
- Grzegorz Jung**
Mayor of Polanica Zdrój (1999-2002)
- Miloslav Chvátíl**
Mayor of Žamberk (1998 - 2002)
- Oldřich Vlášak**
President of Hradec Králové (1998 - 2002), member of the European Parliament
- Jiří Hanuš**
Mayor of Červený Kostelec (1998 - 2002), member of the Czech Parliament
- Ivan Adamec**
Mayor of Trutnov (2002), member of the Czech Parliament
- Józef Marcinków**
Mayor of Ząbkowice Śląskie (since 2003 – 2005)
- Miloslav Vlasák**
Mayor of Žacléř (2002 -2004, since 2010)
- Miloslav Kocián**
Mayor of Bílá Voda (since 2002)
- Jiří Čepelka**
Mayor of Ústí nad Orlicí, member of the Czech Parliament (since 2002)
- Zdenek Filip**
Mayor of Opočno (since 2004 – 2007)
- Piotr Kruczkowski**
President of Wałbrzych (2005 -2011)
- Ing. Oldřich Čtvrtečka**
Mayor of Náchod (2007 - 2010)

The Council elects its chairperson for one year. After this term, a person representing the other state

becomes chairperson (on a rotation basis). The following people were chairpersons, in chronological order:

- Czesław Kręcichwost**
Mayor of Kudowa Zdrój (in 1997)
- Jan Doskočil**
Vice-President of Hradec Králové (in 1998)
- Dorota Kawińska-Domurad**
Mayor of Kłodzko (in 1999)
- Grzegorz Jung**
Mayor of Polanica Zdrój (in 1999)
- Miloslav Chvátíl**
Mayor of Žamberk (in 2000)
- Tomasz Korczak**
Mayor of Międzyzlesie (in 2001)
- Jiří Hanuš**
Mayor of Červený Kostelec (in 2002)
- Miloslav Vlasák**
Mayor of Žacléř (in 2002)
- Czesław Kręcichwost**
Mayor of Kudowa Zdrój (in 2003)
- Jiří Čepelka**
Mayor of Ústí nad Orlicí (in 2004)
- Miloslav Kocián**
Mayor of Bílá Voda (in 2004)
- Czesław Kręcichwost**
Mayor of Kudowa Zdrój (in 2005)
- Zdenek Filip**
Mayor of Opočno (in 2006)
- Jiří Čepelka**
Member of the Czech Parliament (in 2006)
- Czesław Kręcichwost**
Mayor of Kudowa Zdrój (in 2007)
- Miloslav Kocián**
Mayor of Bílá Voda (in 2008)
- Ing. Oldřich Čtvrtečka**
Mayor of Náchod (in 2008)
- Czesław Kręcichwost**
Mayor of Kudowa Zdrój (in 2009)
- Miloslav Kocián**
Mayor of Bílá Voda (in 2010)
- Czesław Kręcichwost**
Mayor of Kudowa Zdrój (in 2011)

The Audit Committee is the Euroregion's auditing body. It consists of four people (two representatives of each state) delegated by the Council.

The coordinating, administrative and executive structure is the Euroregion's Secretariat functioning on both sides of the border. The Secretariat of the Polish part of the Euroregion is also the Secretariat

The Glacensis Euroregion Secretaries during a football match between the Czech Republic and Poland in Prague, on 10 October 2009, with the goal scorer, Jaroslav Plašil from Opočno

A meeting on Śnieżka - B. Tambor, T. Korczak, A. Laszkiewicz, K. Baldy

A friendly match: the Czech Republic - Poland

A study visit in the Bile Carpathian Euroregion

of the Small Scale Projects Fund of the Phare CBC Programme and the Secretariat of the INTERREG IIIA Micro-projects Fund. The duties of secretaries were fulfilled, in chronological order, by the following people:

on the Polish side

Julian Golak

(in the years 1996-1998)

Adam Kwas (in 1999)

Radosław Pietuch

(since 2000)

on the Czech side

Radomir Morawiec

(in the years 1996 – July 2000)

Helmut Dohnálek

(in the years 2000 – January 2005)

Jaroslav Štefek (since 2005)

Committees and working groups

prepare materials in the form of conclusions and recommendations, and submit them to the Council, which adopts them and supervises their implementation. The groups are established and dissolved pursuant to the resolutions of the Euroregion's Council. They operate according to social principles, and they consist of people whose type of professional work is similar to the scope of a given working group's field of activity. The number of members, their professional structure and composition is the competence of each part of the Euroregion. Within the Euroregion structures there operates a Research and Regional Education Committee. ■■■■■

Euroregional Ski Race

The Czech partners learning the Polish language

Legal and institutional basis

The Euroregion is a voluntary union of the Association of Polish Communes of the Glacensis Euroregion and the association of the towns and communes "The Euroregion of the Borderland Areas of the Czech Republic, Moravia and the Kłodzko Region – The Glacensis Euroregion", that was established pursuant to the Agreement concerning the formation of the Czech - Polish Euroregion of the Borderland Areas of the Czech Republic, Moravia and the Kłodzko Region – the Glacensis Euroregion.

The Euroregion does not have a legal status; cooperation is directed at the coordination of the main tasks in accordance with the Euroregion's objectives. Its governing bodies function on the basis of the legal

regulations of the respective states.

The Euroregion operates in the territory of the borderland districts of the Czech Republic and the territory of Lower Silesia in the Republic of Poland.

The legal basis for the Euroregion's activity includes the following:

- the Framework Agreement concerning the formation of the Euroregion of the Borderland Areas of the Czech Republic, Moravia and the Kłodzko Region, signed on 5 December 1996 in Hradec Králové,
- the Statute of the Euroregion of the Borderland Areas of the Czech Republic, Moravia and the Kłodzko Region,
- the Statute of the Association of the Polish Communes of the Glacensis Euroregion, adopted on 17 March 2000 in Długopole Dolne,
- the Statute of the Association of Towns and Communes of the Euroregion of the Czech Republic, Moravia and the Kłodzko Region - the Glacensis Euroregion, adopted on 18 February 2000.

Functioning and financing principles

The set of basic principles on which the activity of the Glacensis Euroregion as well as all its bodies' and supporting structures' work is based has a universal character. It forms the framework of cross-border cooperation not just in the Polish euroregions. The following principles make up this set:

- partnership (equal rights and status) of all parties,
- subsidiarity,
- solidarity,
- formation of a concept or strategy of cross-border development,
- good neighbourhood of the borderland population,
- maintaining identity (national, state, regional and local identity),
- a voluntary character of cooperation,
- parity and rotation,
- pragmatism,
- friendship and trust,
- consensus,
- a non-political character of the Euroregion's internal structures

A partner exchange for the disabled Dzierżoniów - Lanškroun

Ski competitions - Jamrozowa Polana

The MTB Kłodzko competition

The Cavemen Summer in Kletno

Cyklo Glacensis

A partner meeting of the children in Jugów

The following principles are especially important in cross-border cooperation:

- **partnership**, especially horizontal partnership, i.e. between partners on both sides of the border; this type of partnership is based on the states' parity, regardless of the spatial, economic and demographic importance of a given state. In order to develop this type of partnership, many obstacles resulting from differences in administration, competences and financing sources have to be overcome;
- **subsidiarity**, understood broadly as the assistance of international as well as central and national institutions and organizations in the accomplishment of cross-border cooperation objectives of the regional and local communities;
- **solidarity** of the cross-border areas, introduced in the latest version of the European Charter of Border and Cross-Border Regions by the Polish representative in the Association of European Border Regions (AEBR); parity in voting and pursuit of symmetry; this principle states that in all bodies, each state has the same number of seats (votes) and the same right of representing the Euroregion's interests,
- **rotation**, i.e. interchanging the places of various initiatives, meetings, etc.

The basis of financing the Glacensis Euroregion's activity is similar as in other cross-border areas. The partners in euroregional cooperation amass funds in their national accounts. The sources of funds for the Euroregion's activity are the following:

- members' premiums,
- payments made from the particular Euroregions' own financial means,
- subsidies,
- assistance funds,
- donations,
- other sources of financing.

Both parties have access to information concerning the administration of the Euroregion's funds.

■ ■ ■ ■ ■ In the first 1996 budget of the Polish part of the Euroregion, the income was PLN 21033.16. The record income in the 2010 budget of the Polish part of the Euroregion was PLN 6 082 593.56.

The total income of the Polish part of the Euroregion in the years 1996 – 2011 (as in August 2011) was PLN 15621591.22, of which 81.2 % was external income. ■ ■ ■ ■ ■

Partnerships of commune and institutions

There are 49 partnership agreements and contracts concluded between the local governments inside the Euroregion, within which grassroots initiatives - the most valuable of all - are being implemented. Establishing partnerships is a priority in the activities of both associations. Partnership sometimes refers to local governments, and sometimes to institutions, such as associations, sport clubs, schools and volunteer fire brigades. The dissimilarity of the local government structures has created new types of partnership. Microregions established as a result of reforms in the Czech Republic, which group together several local governments, are very good partners for Polish rural communes, which have experienced problems with acquiring partners for cooperation.

On the basis of partnership contracts, joint applications for assistance programmes are prepared, cross-border projects are implemented, cultural, sport and tourist events are held, and investment projects are accomplished.

■ ■ ■ ■ ■ Periodical cross-border events:

- Since 1990, the **Polish-Czech Christian Culture Days "Let's be a family"** have been held every year at the turn of September and October; it is the largest cultural event in the Polish-Czech borderland.
- **The Orlice- Kłodzko Organ Music Festival** – 11 editions of the autumn event for classical music lovers have been held.

In 2011 the 10th editions of two cross-border events take place:

- **Cyklo Glacensis** - a bicycle rally of the Euroregion members,
- **The Kłodzko – Orlice Conference** - an initiative dedicated to spatial planning. ■ ■ ■ ■ ■

Support from the European Union programmes

In the Glacensis Euroregion the most significant programmes were four EU assistance programmes:

- **Phare CREDO**
- **Border Cooperation Programme Phare CBC**

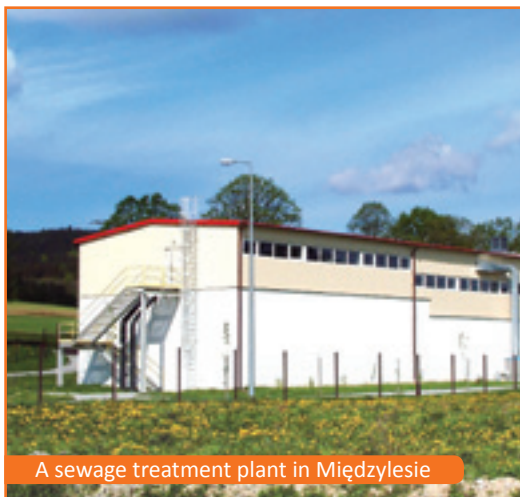
The Bożanów - Radków road

The Zemská brána new bridge

A swimming pool complex in Meziměstí

A sewage treatment plant in Międzylesie

A sports centre in Mieroszów

The modernised road
no.8 - Duszniki - Lewin

- The Community Initiative **INTERREG III a**
- **Operational Programme of Cross-Border Cooperation** between the Czech Republic and the Republic of Poland 2007-2013

The Euroregion's adventure with EU funds started with the PHARE CREDO Programme. In the pre-accession strategy, this programme was a contribution to the decentralisation process and the transfer (strengthening) of power at the local level in CECs through the promotion of local level activities confirmed by the local community's commitment and implemented within the local strategies. The Phare CREDO Programme was an element of so-called experience-gaining before the implementation of further initiatives. It indicated the directions of cooperation and the beneficiaries' requirements for support of specific enterprises.

With the approval of the European Commission, state authorities entrusted the Glacensis Euroregion Agencies with the organisation and operation of the EU Phare CREDO Programme for the Polish-Czech borderland. The Czech partners participated in the programme implementation starting from the pilot round, while the Polish partners joined the process in the main round of the programme. Effective promotion of the programme resulted in the Polish-Czech borderland being the most active participant in the entire Programme involving 36 Central and Eastern European cross-border regions.

The next stage was the launching of the Phare Cross-Border Cooperation Programme (CBC). The Small Project Fund managed by the Euroregion in its territory was used for the accomplishment of small projects (so-called "soft" projects) concerning various social aspects (e.g. cultural, sport and scholarly initiatives). The Implementing Authority for the Phare Cross-Border Cooperation Programme of the Ministry of Internal Affairs and Administration and the Ministry of Regional Development of the Czech Republic had assisted the Euroregion in this process from the very beginning. The Phare CBC Programme was launched in the Polish-Czech borderland in 1999 and it was completed in 2006. Due to several instalments of the programme and 181 projects, together with its beneficiaries we have gained the necessary experience with respect to new initiatives. Our institutional structure has also been strengthened. Although on the one hand, the financial instrument for the support of cross-border initiatives was guaranteed, on the other hand, the burden of maintaining current contacts was put on the local governments; offering them financial support

and implementing its own initiatives in the entire area, the association placed particular emphasis on and became involved in the implementation of EU assistance programmes aimed at cross-border cooperation.

The INTERREG IIIa Micro-projects Fund the Czech Republic - Poland launched in the middle of 2005 in the Glacensis Euroregion had similar objectives and management structures. As early as in the first recruitment, beneficiaries from the Euroregion proved their experience and presented their contacts established with the Czech partners during the implementation of small projects within the Phare CREDO and Phare CBC programmes by submitting the largest number of applications in the entire borderland area. Both Euroregion secretariats received 279 proposed projects, of which 128 projects for the total amount of €1.5 million gained approval of the Euroregional Steering Committee. The program was completed in 2008.

In the following stage, the Euroregion became active in the works on the preparation of support for the borderland within the so-called Objective 3 of the Community Policy - the European Territorial Cooperation for the years 2007-2013. Consequently, the new instrument increased the availability of funds for the beneficiaries of micro-projects more than threefold and enabled the partners to implement factually joint projects on both sides of the border. The areas of support and the priority axes accepted in the programme documents and valid in the entire Operational Programme of Cross-Border Cooperation between the Czech Republic and Poland in the years 2007-2013 comprise also the Micro-project Funds, including the possibility of implementing micro-investment projects, an example of which may be observation towers or the modernisation of access roads to the border. The previous experience indicates that the fund approach is an effective mechanism of support of small-scale enterprises, allowing for the flexible use of funds to support small budget projects, which are very advantageous for the establishment and extension of contacts between partners on both sides of the border.

Whereas in the case of small projects we can mention the direct involvement of the Euroregion structures in their implementation, in the case of large projects the Euroregion's role consists in initiating their implementation or lobbying for regional initiatives in the intergovernmental forum.

140 projects have either been implemented or are

Road no. 311 in the Orlickie Mountains

Road no. 389 - repair works
on the Lasówka bridge

Road no. 8 - slow traffic lanes

The old image of the Kotle border crossing

The opening of the last road border crossing on the Płaszczyna Pass

The first traveler crossing the border without customs clearance

currently being implemented within the scope of pre-accession instruments directed at cross-border cooperation and programmes implemented after accession - so-called large projects - in the Euroregion. Most of the projects concern the tourist infrastructure (e.g. observation towers, bicycle routes, ski runs), promotion and cultural aspects (e.g. the promotion of historical strongholds in the borderland) or cooperation between fire brigades or the police (safety programmes, the purchase of specialised and all-terrain vehicles). However, the most noticeable projects are certainly environment protection investment projects (flood protection programmes, sewage systems or sewage treatment plants in Mieroszów, Ścinawka Średnia, Międzyzlesie, Bystrzyca Kłodzka), and above all, the modernisation projects of the transportation system. In this context we can mention the construction of slow traffic lanes in the Lewin Kł. – Duszniki Zdrój part of the national road no. 8, modernisation of the provincial road no. 389 in the part between Przeł. Polskie Wrota – Mostowice, modernisation of the Lewin Kł. – Deštné v Orlických horách road, Pastviny - Mladkov road or the Deštné v Orlických horách – Mladkov road along the state border.

Support for the Euroregion from the cross-border cooperation programmes

Name of programme	Number of projects	Amount of support in EUR
Phare CREDO	11	538 676*
Phare national 1997 - border crossing in Międzyzlesie	1	3 000 000
Phare CBC - large projects	11	18 944 264
Phare CBC - small projects	181	1 180 393
PIW INTEREG IIIA - small projects	190	1 571 592
PIW INTEREG IIIA - large projects	55	9 475 515
POWT 2007-2013 - small projects**	425	11 950 000
POWT 2007-2013 - large projects***	62	41 681 685
razem	938	88 342 125
w tym liczba zarządzanych przez euroregion	798	14 701 985

* ECU was used then

**the programme is being implemented - data concerning the number of micro-projects in August 2011

*** the programme is being implemented - data in 18 projects refer to a part of project budgets in which partners from the Euroregion and partners from the other parts of the borderland participate

SELECTED INITIATIVES OF THE RECENT YEARS

Border crossings - a relic of the past?

On 4 June 2007 the road border crossing Nowa Morawa – Staré Město pod Sněžníkem was opened ceremonially and with the participation of many important persons; in October, after more than 10 years of efforts, two border crossings on tourist trails in the Bialskie Mountains: Bielice – Papršek, Bielice – Nýžnerov were opened. They are the last two border crossings opened in the Euroregion's history.

Accession to the Schengen Area.

The opening of the borders - one of the most important moments in the Euroregion's history - was celebrated at the majority of the former border crossings. The central celebration, with the participation of the members of Parliaments, government administration, local administration, the Border Guard units and the Border Police for Foreigners of the Czech Republic, as well as the Glacensis Euroregion, took place at night, on 20 December 2007 at the Kudowa Zdrój / Beloves border crossing. On 21 December, without any problems, new places where the border could be crossed by car were opened: Lutynia – Travna, Kocioł – Olešnice v Orlických horách and Niemojów – Bartošovice v Orlických horách, where a repaired bridge was also opened on that day.

Study visits.

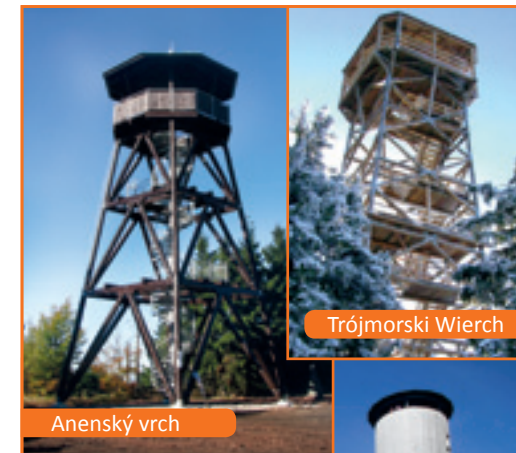
Members of the Polish part of the Euroregion had an opportunity to see how the Bile Karpaty Euroregion on the Czech - Slovak border functions; it was during a three-day study visit organised by the Czech partner in 2009, and in 2010 - by the Nysa Euroregion. In September 2010 the Association's management board had an opportunity to visit the European Parliament and 3 existing EGTCs on the French - Belgian border. Its members participated in meetings with the representatives of the European Commission and the Committee of the Regions. The visit was organised by the Dolnośląskie Province. Together with all euroregions of the Polish-Czech borderland, during many partnership meetings and visits, we have decided to strengthen the euroregional cooperation in the borderland and to commence activities aiming at the promotion of our borderland and the effects of the development of Polish-Czech contacts.

The Glacensis Euroregion Bulletin.

In the years 2006 – 2010 we jointly edited the Euroregion bulletin providing information about events taking place in the area - the Czech partner was

The repaired roads - no passage - Lutynia

Anenský vrch

Trójmorski Wierch

Borówkowa

Around Strzelin

Jawornik Wielki

Křížová Hora near Červená Voda

Technology for the cross-country ski trails in the Bystrzyckie Mountains and Orlickie Mountains

responsible for this project. By the end of 2010, the first issue edited by the Polish partner was published in a changed formula, within a project co-financed from the Micro-projects Fund.

Support for tourism development.

Taking into account the funds and the number of implemented projects, tourism has turned out to be the most important area of cooperation during the time of the Euroregion's existence. Within the scope of many promotional projects, mini-drafts of Czech and Polish history were prepared, web pages were updated, two publications about the borderland were published: "Observation Towers and Beauty Spots in the Glacensis Euroregion" and "Historic and Sacral Monuments in the Glacensis Euroregion", 7 bicycle route maps and a map of attractions of the Euroregion were also published.

A canoe haven on the Nysa River near Bard - an investment in the Nysa River route

The marking of tourist trails was being continued. The flagship project of the marking of tourist attractions in the Polish part of the Glacensis Euroregion was being continued. The marking system in the communes of Kłodzko, Mieroszów and Bielawa was supplemented, and after the construction of a roundabout the location of information boards in Nowa Ruda was changed. Currently the system comprises 65 information boards and approximately 190 signposts. The marking of bicycle routes in the Wałbrzyskie, Kamienne and Sowie Mountains was completed and the marking of the Strzelińskie Hills was finalised. 16 information boards were added to the system. The bicycle route system was also further developed on the Czech side. The fashion for cross-country skiing, which came from the Czech Republic, generated new projects related not only to the marking but also the maintenance of ski runs. Following the example of the Czech partners and in cooperation with them, the product is also being developed on the Polish side, and consequently, a network of attractive ski runs is being created.

The EUROPEAN GROUPING OF TERRITORIAL CO-OPERATION Project. Due to the forthcoming new programming period of 2014 -2020 as well as the new instrument in the institution market, i.e. the European Grouping of Territorial Cooperation, since 2008 the idea of establishing a grouping has been taken into consideration. From negotiations within the Glacensis and Nysa Euroregions in March 2009 to the first meeting of the potential founders of a EGTC - the Glacensis and Nysa Euroregions, the Dolnośląskie Province, the Kralovohradecki, Liberecki, Olomuniecki and Pardubicki Regions - held on 26 August 2010 in Wrocław, through many various meetings, workshops and conferences,

we determined the EGTC objectives and started the development of a cooperation strategy in the borderland. We wish to develop this new cross-border mechanism in such a way as to be able to accomplish the objectives of the development of the borderland on the basis of the experience of local governments and institutions as well as the potential inherent in the European regions.

The barriers of cooperation hindering the development of Polish-Czech cooperation in the Euroregion include the following:

- the absence of modern transportation routes in the Euroregion area enabling their users to connect quickly and safely with the European express road and motorway system and enabling visitors to reach the Euroregion's tourist destinations, which are deprived of any perspectives for the growth of their competitiveness because of the absence of administrative decisions concerning the construction of express roads and motorways, which at present lead only to large urban centres,
- the absence of ring roads around the following towns of the Euroregion: Náchod, Wałbrzych, Kłodzko, Dzierżoniów, Jaroměř,
- a low level of knowledge of the neighbours' language,
- small budgets of the local governments and the ever growing number of tasks encumbering the communes, which restricts the scope of their activities,
- decapitalisation of the existing transportation infrastructure, the growing deterioration of railway transportation, a very dense and neglected network of local roads, which on the Polish side of the border surpasses the present technical potential of its administrators.

A meeting of the working team of the European Grouping of Territorial Cooperation in Liberec

The study for the construction of the S5-R43 express road

Nordic Walking trails in Złoty Stok

The Kamieńczyk - Mladkov border crossing - a meeting concerning modernisation plans

One of the meetings of the borderland Euroregions

Křížová Hora near Červená Voda

Directions and objectives of cooperation

The extension of the group of Polish-Czech cooperation partners.

The preparation of joint investment projects with respect to funds within the scope of cross-border programmes in the new EU budget for the years 2014 - 2020, taking into account in particular the reconstruction of the old transportation routes, flood prevention, the improvement of safety and the development of the tourist infrastructure. The acquisition of external financing for cross-border initiatives is definitely the greatest success. However, after a detailed analysis of the particular programmes supporting cross-border cooperation, we could reach the conclusion that the simplest and the best implemented programme was the Phare CREDO Programme, in which the applied procedures had been developed outside the states benefiting from the assistance, and the entire programme was managed by an international team with its headquarters located in Prague. With each new programme, we can observe an increase in the number of required documents, the level of complicated procedures and the number of institutions participating in the implementation. In order to restore the logical principles of granting EU assistance we should attempt to limit the number of institutions, stop the process of complicating the procedures of cross-border cooperation programme implementation and the system of payment transfers within the programmes. Hence, it will be appropriate to prepare documents and develop detailed principles of assistance fund implementation for the years 2014 - 2020 before the commencement of the programme, to avoid the mistakes made during the implementation of IW INTERREG IIIA and POWT [the Operational Programme of Cross-Border Cooperation] as well as to attempt not to introduce any changes during the course of the implementation process.

The institutional strengthening of the associations representing the Euroregion in the form of the integration of institutions working for the development of international contacts in one formula, with respect to the professionalisation of activities in the new EU budget for 2014-2020, as well as with respect to a new form of cooperation, i.e. EGTC. Searching for new external sources of financing connected with the EGTC formula.

Tabela członków polskiej części Euroregionu Glacensis					
Přehled členů polské části Euroregionu Glacensis					
Members of the Polish part of the Glacensis Euroregion					
Lp P.č. #	Gmina Obec Commune	Powiat Okres District	Data wstąpienia Datum přistoupení Accession date	Ludność Obyvatelstvo Population	Powierzchnia w km ² Rozloha v km ² Area in square meters
1	Bardo	Ząbkowicki	1996	5515	73,41
2	Bielawa	Dzierżoniowski	2002	31 988	36,2
3	Borów	Strzeliński	2010	5 241	99
4	Bystrzyca Kłodzka	Kłodzki	1996	19 636	338,6
5	Ciepłowody	Ząbkowicki	2000	3147	77,5
6	Czarny Bór	Wałbrzyski	2003	4844	66,31
7	Duszniki Zdrój	Kłodzki	1996	4972	22,3
8	Dzierżonów	Dzierżoniowski	2002	34346	20
9	Głuszyca	Wałbrzyski	2003	9250	61,9
10	Jedlina Zdrój	Wałbrzyski	2003	4940	17,5
11	Kamieniec Ząbkowicki	Ząbkowicki	2000	8645	95,96
12	Kłodzko	Kłodzki	1996	4602	25
13	Kłodzko - gmina	Kłodzki	1996	27 808	252
14	Kondratowice	Strzeliński	2007	17 270	98,14
15	Kudowa Zdrój	Kłodzki	1996	10 293	34
16	Lądek Zdrój	Kłodzki	1996	8973	117
17	Lewin Kłodzki	Kłodzki	1996	1953	52,2
18	Mieroszów	Wałbrzyski	2003	7132	76,2
19	Międzyzlesie	Kłodzki	1996	7642	189,3
20	Nowa Ruda	Kłodzki	1996	24 281	37
21	Nowa Ruda - gmina	Kłodzki	1996	12 363	140
22	Polanica Zdrój	Kłodzki	1996	6617	17,2
23	Przeworno	Strzeliński	2005	5199	111,96
24	Radków	Kłodzki	1996	9417	139,9
25	Stoszowice	Ząbkowicki	1996	5597	109
26	Stronie Śląskie	Kłodzki	1996	7682	145
27	Strzelin	Strzeliński	2006	21 849	171,64
28	Szczytna	Kłodzki	1996	7402	133,2
29	Walim	Wałbrzyski	2003	5777	78,8
30	Wałbrzych	Wałbrzyski	2003	120 197	84,8
31	Ziębice	Ząbkowicki	1996	9236	222,4
32	Złoty Stok	Ząbkowicki	2002	4824	75,6
33	Powiat Kłodzki		2006	174 689	1643,5
34	Powiat Ząbkowicki			71 414	800,77
Razem samorządy gminne				458 638	3219,02

Członkowie czeskiej części Euroregionu Glacensis					
Seznam českých členských obcí Euroregionu Glacensis					
Members of the Czech part of the Glacensis Euroregion					
Lp P.č. #	Gmina Obec Commune	Powiat Okres District	Data wstąpienia Datum přistoupení Accession date	Ludność Obyvatelstvo Population	Powierzchnia w km² Rozloha v km² Area in square meters
1	Červený Kostelec	Náchod	1996	8441	24,09
2	Dobruška	Rychnov nad Kněžnou	1996	7085	34,49
3	Jablonné nad Orlicí	Ústí nad Orlicí	1996	3147	4,38
4	Letohrad	Ústí nad Orlicí	1996	6195	24,09
5	Náchod	Náchod	1996	21 263	33,26
6	Opočno	Rychnov nad Kněžnou	1996	3177	14,01
7	Police nad Metují	Náchod	1996	4316	24,35
8	Rychnov nad Kněžnou	Rychnov nad Kněžnou	1996	11 695	34,96
9	Trutnov	Trutnov	1996	31 398	103,33
10	Ústí nad Orlicí	Ústí nad Orlicí	1996	15 031	36,34
11	Žamberk	Ústí nad Orlicí	1996	6082	23,55
12	Osečnice	Rychnov nad Kněžnou	1996	286	7,85
13	Liberk	Rychnov nad Kněžnou	1996	702	54,08
14	Javornice	Rychnov nad Kněžnou	1997	882	18,41
15	Slatina nad Zdobnicí	Rychnov nad Kněžnou	1997	816	16,31
16	Žacléř	Trutnov	1997	3613	21,83
17	Lanškroun	Ústí nad Orlicí	1998	9847	23,55
18	Bílá Voda u Javorníka	Jeseník	1998	302	14,98
19	Bohuslavice nad Metují	Náchod	1999	972	14,12
20	Broumov	Náchod	1999	8254	22,27
21	České Meziříčí	Rychnov nad Kněžnou	1999	1603	21,91
22	Hostinné	Trutnov	1999	4795	8,06
23	Jaroměř	Náchod	1999	12 831	23,95
24	Městys Machov	Náchod	1999	1109	20,45
25	Nové Město nad Metují	Náchod	1999	10126	23,12
26	Skuhrov nad Bělou	Rychnov nad Kněžnou	1999	1060	16,63
27	Špindlerův Mlýn	Trutnov	1999	1302	76,92
28	Vamberk	Rychnov nad Kněžnou	1999	4768	21,03
29	Velké Poříčí	Náchod	1999	2275	7,46
30	Solnice	Rychnov nad Kněžnou	2000	2099	12,72
31	Třebechovice pod Orebem	Hradec Králové	2000	5611	21,03
32	Lukavice	Rychnov nad Kněžnou	2000	521	10,90
33	Pěčín	Rychnov nad Kněžnou	2000	497	14,76
34	Synkov – Slemeno	Rychnov nad Kněžnou	2001	361	7,25
35	Kvasiny	Rychnov nad Kněžnou	2001	1349	6,66
36	Králiky	Ústí nad Orlicí	2001	4723	23,55
37	Pardubický kraj		2002	505000	4519
38	Kuks	Trutnov	2002	241	4,83
39	Česká Skalice	Náchod	2002	5402	25,33
40	Lánov	Trutnov	2002	1504	16,96
41	Kostelec nad Orlicí	Rychnov nad Kněžnou	2002	6184	26,19
42	Lampertice	Trutnov	2002	454	5,84
43	Bernartice	Trutnov	2002	902	17,93
44	Královec	Trutnov	2002	169	9,95
45	Zlatá Olešnice	Trutnov	2002	154	9,43
46	Benecko	Semily	2003	1142	16,52
47	Šonov u Broumova	Náchod	2003	308	20,72
48	Křínice	Náchod	2003	353	16,45
49	Adršpach	Náchod	2003	527	19,72
50	Bělá nad Svitavou	Svitavy	2005	481	11,56
51	Lavičné	Svitavy	2005	133	4,69

52	Batňovice	Trutnov	2005	680	4,47
53	Olomoucký kraj		2005	642093	5267
54	Královéhradecký kraj		2005	552212	4758
55	Záměl	Rychnov nad Kněžnou	2006	600	5,50
56	Proseč	Chrudim	2006	2165	34,03
57	Častolovice	Rychnov nad Kněžnou	2007	1656	5,62
58	Meziměstí	Náchod	2007	2780	25,72
59	Potštejn	Rychnov nad Kněžnou	2007	913	9,04
60	Velichovky	Náchod	2007	742	7,97
61	Vítězná	Náchod	2007	1259	24,75
62	Vysoká Srbská	Náchod	2007	243	7,41
63	Vrbice	Jičín	2008	95	6,65
64	Suchý Důl	Náchod	2008	407	13,27
65	Chotěvice	Trutnov	2008	1010	20,13
66	Pilníkov	Trutnov	2008	1185	16,99
67	Černý Důl	Trutnov	2008	758	22,18
68	Borohrádek	Rychnov nad Kněžnou	2008	2108	14,00
69	Božanov	Broumovsko	2009	343	19,20
70	Hronov	Trutnov	2009	6387	22,04
71	Žďár nad Metují	Náchod	2010	631	8,17
72	Sopotnice	Ústí nad Orlicí	2010	911	13,57
73	Libchavy	Ústí nad Orlicí	2010	1691	22,12
74	Vrchlabí	Trutnov	2010	13058	27,66
75	Svoboda nad Úpou	Trutnov	2011	2067	7,75
76	Janské Lázně	Trutnov	2011	828	13,73
77	Lično	Rychnov nad Kněžnou	2011	564	6,29
78	Staré Město	Šumperk	2011	1925	86,30
79	Pohoří	Rychnov nad Kněžnou	2011	669	6,29
80	Libel	Rychnov nad Kněžnou	2011	120	3,62
	Sdružení Region Orlické hory	Rychnov nad Kněžnou	1996		
1	Bartošovice v Orlických horách	Rychnov nad Kněžnou	1996	213	35,61
2	Bohdašín	Rychnov nad Kněžnou	1996	236	5,38
3	Bystré	Rychnov nad Kněžnou	1996	234	3,28
4	Deštné v Orlických horách	Rychnov nad Kněžnou	1996	608	32,08
5	Dobřany	Rychnov nad Kněžnou	1996	116	4,05
6	Janov	Rychnov nad Kněžnou	1996	110	3,39
7	Kounov	Rychnov nad Kněžnou	1996	244	11,35
8	Olešnice v Orlických horách	Rychnov nad Kněžnou	1996	451	14,29
9	Orlické Záhoří	Rychnov nad Kněžnou	1996	212	29,12
10	Sedloňov	Rychnov nad Kněžnou	1996	251	19,01
11	Sněžné	Rychnov nad Kněžnou	1996	125	6,07
12	Zdobnice	Rychnov nad Kněžnou	1996	151	33,05
13	Ohnišov	Rychnov nad Kněžnou	1996	479	10,51
14	Dobré	Rychnov nad Kněžnou	1997	846	17,35
15	Rokytnice v OH	Rychnov nad Kněžnou	1999	2463	40,21
16	Bačetín	Rychnov nad Kněžnou	2000	364	8,13
17	Říčky v OH	Rychnov nad Kněžnou	2000	93	14,81
18	Podbřezí	Rychnov nad Kněžnou	2001	484	7,86
19	Chlístov	Rychnov nad Kněžnou	2003	91	1,38
20	Nový Hrádek	Náchod	2003	697	11,38
21	Val u Dobrušky	Rychnov nad Kněžnou	2003	291	6,04
22	Česká Čermná	Náchod	2004	455	8,91
23	Borová	Náchod	2005	180	3,07
	DSO Mikroregion Brodec	Rychnov nad Kněžnou	2005		
1	Svidnice	Rychnov nad Kněžnou	2005	162	4,62
2	Krchleby	Rychnov nad Kněžnou	2005	81	1,69
3	Vrbice	Rychnov nad Kněžnou	2005	124	2,43
4	Borovnice	Rychnov nad Kněžnou	2005	384	8,19
5	Chleny	Rychnov nad Kněžnou	2005	266	4,10
6	Lhoty u Potštejna	Rychnov nad Kněžnou	2005	275	5,72

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ / EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO
PŘEKRAČUJEME HRANICE / PRZEKRACZAMY GRANICE

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej
Republika Czeska- Rzeczpospolita Polska 2007 -2013 oraz budżetu państwa
za pośrednictwem Euroregionu Glacensis
„Przekraczamy granice“